

Asbjørn Kårstein og Ellen Brandt

Opplæringstilbud på mellomnivå

NIFU skriftserie nr. 3/99

NIFU - Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

NIFU gir i denne rapporten en oversikt over ulike opplæringstilbud som ikke går inn under opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven eller privathøgskoleloven. Det er altså opplæring i «rommet» mellom disse lovene som i rapporten er kalt mellomnivået.

Arbeidet med rapporten har vært et oppdrag for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Oppdraget er definert som et kartleggingsprosjekt til bruk for et utvalg, ledet av Bjørn Berg, oppnevnt i statsråd 05.03.99, som skal vurdere opplæring av ovennevnte type. Et utkast til rapport har vært diskutert med utvalget og departementet.

Rapporten er hovedsakelig skrevet av forsker Asbjørn Kårstein. Forsker Ellen Brandt har skrevet kapittel 2 - 3 og vært prosjektleder.

Oslo, oktober 1999

Petter Aasen
direktør

Liv Anne Støren
seksjonsleder

Innholdsfortegnelse

Tabelloversikt	5
1 Innledning	7
Datainnhenting og datakilder	7
Rapportens oppbygning.....	8
Lesing av tabell 3-8.....	8
2 En oversikt over utdanninger på mellomnivå i 1999.....	9
3 Utdanninger på mellomnivå: vekst på 1980- og 1990-tallet.....	11
4 Ulike typer sertifisering innenfor IT-fag.....	13
5 Utviklingen i etats- og bransjeopplæringen	15
6 Utdanning i alternativ medisin.....	17
Om de ulike titlene som benyttes innenfor alternativ medisin.....	17
7 Godkjenning etter privatskoleloven og for støtte i Statens lånekasse for utdanning	19
8 Oversikt over ulike utdanninger	21

Tabelloversikt

Tabell 1	Ulike typer utdanninger på mellomnivå. Antall utdanningstilbud med varighet minst 250 timer i 1999 og antall deltakere i 1998/99.....	21
Tabell 2	Utdanninger på mellomnivå for ulike fagfelt. Antall utdanningstilbud med varighet minst 250 timer i 1999 og antall deltakere i 1998/99.....	22
Tabell 3	Oversikt over yrkesrettet utdanning på ulike områder	23
Tabell 4	Oversikt over supplerende utdanning på Helse- og sosialdepartementets fagfelt	46
Tabell 5	Oversikt over skoler for kunstutdanning på ulike områder	47
Tabell 6	Oversikt over bibelskoler - godkjent med tilskudd etter privatskoleloven	49
Tabell 7	Oversikt over opplæring i regi av bransjer	54
Tabell 8	Oversikt over offentlig etatsopplæring	55
Tabell 9	Historisk oversikt over antall elever i videregående skoler ellers (utenfor lov om videregående opplæring)	57
Tabell 10	Antall elever i kurs etter klassetrinn i teknisk fagskole høsten 1997	58

1 Innledning

Opplæring på det såkalte «mellomnivået» representerer et svært bredt og heterogent spekter både med hensyn til innhold, oppnådd kompetanse og omfang. I henhold til oppdraget fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF), skal de utdanninger/opplæringstilbud som tas med i denne kartleggingen minimum være tilsvarende 2 måneders fulltidsutdanning, det vil si minimum 250 timer. Obligatoriske praksistimer og eksamen kan inngå i de 250 timene. Det presiseres imidlertid at svært mange av de undersøkte opplæringstilbud på mellomnivået, bl.a. innen etats- og bransjeopplæringen, har et omfang på under 250 timer. Disse opplæringstilbudene er altså ikke tatt med i oversiktene i denne rapporten.

Følgende informasjon er fremskaffet om det enkelte opplæringstilbud (i den grad det har vært mulig innenfor oppdragets rammer):

1) *Studiets varighet.*

2) *Inntakskrav.*

3) *Hvilken kompetanse studiet gir.* (Slik det er formulert av lærestedene).

4) *Om det avholdes avsluttende eksamen.*

5) *Hva studiet koster.* (Opplysninger om hvem som betaler, er spesifisert for opplæring i regi av bransjer. For de andre utdanningene er det normalt eleven som betaler, med unntak av offentlig etatsopplæring.)

6) *Antall deltakere per år.*

Datainnhenting og datakilder

Kartleggingen er ikke ment å være uttømmende, men tar sikte på å gi et bilde av bredden og mangfoldet i opplæringstilbudet på mellomnivået. Dette er i tråd med oppdraget fra departementet. Oppdraget har hatt en ramme på 3,5 månedsverk.

- Vi har innhentet data om læresteder og opplæringstilbud fra telefonkatalogens «Gule sider» (Oslo og andre større norske byer); «Mer utdanning? - 1998», utgitt av Arbeidsdirektoratet; «Jobb og utdanning» - gitt ut i forbindelse med Norway International Career and Education Fair på Sjølystsenteret 3.-6. februar 1999; annonser i større norske aviser og fra Internett (særlig Kvasirs utdanningssider).
- Deretter har vi kontaktet lærestedene og fått informasjon om opplæringstilbudene fra kataloger og via telefon, faks og e-post.
- For utdanninger i alternativ medisin bruker vi resultater fra en tidligere spørreskjemaundersøkelse, publisert i NIFU Skriftserie nr. 15/98 og i forkortet form i NOU 1998:21 Alternativ medisin.
- Vi har også bestilt tabeller fra Statistisk sentralbyrå: antall elever på mellomnivået etter fagfelt årlig 1992-1997 (tabell 9) og antall elever i teknisk fagskolekurs etter klassetrinn høsten 1997 (tabell 10).

Rapportens oppbygning

I kapittel 2 oppsummerer vi vår kartlegging av utdanninger på mellomnivå i 1999 med varighet minst 250 timer. Vi kommenterer antall utdanningstilbud og antall deltakere, både samlet og fordelt på fagfelt.

I kapittel 3 gir vi et bilde av hovedtrekkene i utviklingen fra 1985 til 1997 av utdanninger på mellomnivå. Vi kommenterer antall elever, samlet og innen ulike fagfelt, i skoler som faller utenfor Lov om videregående opplæring og som gir utdanning av varighet minst 300 timer.

I kapittel 4 sier vi litt om de vanligste typer IT-sertifisering som kan oppnås gjennom ulike IT-opplæringstilbud i Norge.

I kapittel 5 ser vi litt nærmere på de siste tiårs utvikling innen etats- og bransjeopplæringen.

I kapittel 6 kommenterer vi utdanninger i alternativ medisin og ulike titler som kan oppnås.

I kapittel 7 sier vi litt generelt om kriterier for godkjenning etter privatskoleloven og for støtte i Statens lånekasse for utdanning.

Kapittel 8 er tabeller over ulike opplæringstilbud på mellomnivå, ordnet i tråd med oppdragsgivers spesifikasjoner:

Tabell 1. Ulike typer utdanninger på mellomnivå.

Tabell 2. Utdanninger på mellomnivå for ulike fagfelt.

Tabell 3. Oversikt over yrkesrettet utdanning på ulike områder: Anleggsgag, Estetiske gag, Helsegag, Hygiene og skjønnhetspleiegag, Håndverksmessige og tekniske gag, IT-gag, Pressegag, Reklamegag, Reiselivsgag, Samferdsel, Undervisningsgag, Økonomiske-administrative gag.

Tabell 4. Oversikt over supplerende utdanning på Helse- og sosialdepartementets fagfelt.

Tabell 5. Oversikt over skoler for kunstutdanning på ulike områder.

Tabell 6. Oversikt over bibelskoler - godkjent med tilskudd etter privatskoleloven.

Tabell 7. Oversikt over opplæring i regi av bransjer.

Tabell 8. Oversikt over offentlig etatsopplæring.

Tabell 9. Antall elever på mellomnivået etter fagfelt årlig 1985 - 1997.

Tabell 10. Antall elever i teknisk fagskolekurs etter klassetrinn høsten 1997.

Lesing av tabell 3-8

- : Data mangler
- Der ikke annet er oppgitt, er antall elever hentet fra skoleåret 1997/98.
- Fagfelt/lærested/opplæringstilbud er i tabellene satt opp i alfabetisk rekkefølge.
- Når ikke annet er oppgitt inkluderer skolepenger ikke studiemateriell, bortsett fra fjernundervisning (B) og i tabellen for kunstutdanning på ulike områder.

2 En oversikt over utdanninger på mellomnivå i 1999

Utdanninger som ikke går inn under opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven eller privathøgskoleloven blir kalt for utdanninger på mellomnivå. Vårt oppdrag for Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet gikk ut på å kartlegge slike utdanninger med varighet over 250 timer tilsvarende 2 måneder heltidsutdanning.

Resultatet av kartleggingen er tabellene 3 – 8 med en rekke opplysninger om hvert utdanningstilbud. Disse tabellene er kvantitativt oppsummert i tabell 1 for typer utdanning og i tabell 2 for fagfelt. Vi understreker igjen at det trolig finnes tilbud som ikke har kommet med i denne kartleggingen. I tabellene har noen læresteder ikke oppgitt antall deltakere, eller til dels i alternativ medisin et varierende antall deltakere. Med disse forbehold vil vi nå se på

- hvor mange *utdanningstilbud* på mellomnivå det nå er, av ulike typer og i ulike fagfelt
- hvor mange *deltakere* det er i slike utdanningstilbud, av ulike typer og i ulike fagfelt.

Vår kartlegging omfatter 254 utdanningstilbud på mellomnivå våren 1999.

Inndelt etter type utdanning slik departementet bruker, er det 169 tilbud om yrkesrettet utdanning på ulike områder, 6 tilbud om supplerende utdanning på Helse- og sosialdepartementets fagfelt, 13 tilbud fra skoler for kunstutdanning, 52 tilbud fra bibelskoler, 5 tilbud om opplæring i regi av bransjer og 9 tilbud om offentlig etatsopplæring.

Flest utdanningstilbud på mellomnivå er det fra bibelskoler (52), i alternativ medisin (38), i økonomisk-administrative fag (33), i IT-fag (24) og i estetiske fag (23). Det er kanskje noe overraskende at det ikke er flere IT-utdanninger, men i tillegg kommer 13 nye tilbud som skal starte høsten 1999.

Inndelt etter fagfelt slik Statistisk sentralbyrå gjør, er det 93 utdanningstilbud i humaniora og estetikk; 7 i undervisning; 63 i administrasjon, økonomi og samfunnsvitenskap; 12 i industri og håndverk; 22 i samferdsel; 44 i helsevesen; 13 i tjenesteyting og forsvar. Vi vil understreke at IT-utdanning regnes som en del av fagfeltet administrasjon etc og ikke industri og håndverk, fordi dette er kurs i programvare/bruk og ikke i maskinvare.

Det er i alt ca. 10.500 deltakere i de utdanningstilbud på mellomnivå vi har kartlagt, enten våren 1999 eller for skoleåret 1998/99.

(Tallet 10.538 i tabell 1 og 2 gir et for nøyaktig inntrykk, det inkluderer bl.a. maksimumstall for utdanninger i alternativ medisin der variasjonen var fra 502 til 696 deltakere.)

Flest deltakere er det i offentlig etatsopplæring med 2.611, men dette er hovedsakelig befalsskole med 2.204 deltakere og ikke de sivile etatene. Andre store felt er IT-fag med 1.966 deltakere og økonomisk-administrativ utdanning med 1.528 deltakere. Det var mange utdanningstilbud fra bibelskoler og i alternativ medisin, men her er det oftest få deltakere i hvert kurs slik at det samlet blir ca 700 deltakere for hver av disse.

Inndelt etter fagfelt, er det i utdanninger på mellomnivå 1.956 deltakere i humaniora og estetikk; 78 i undervisning; 3.606 i administrasjon, økonomi og samfunnsvitenskap; 252 i håndverk og industri; 846 i samferdsel; 934 i helsevesen; 2.866 i tjenesteyting og forsvar.

Utdanninger på mellomnivå er dominert av private læresteder og arrangører, 75 % av deltakerne er i slike utdanninger. Dette er et marked med åpne kurs, unntatt for de vel 100 deltakere i bransjeopplæring. De eneste offentlige læresteder i denne kartleggingen er etatsopplæring, som er forbeholdt de som allerede er ansatt eller som er i militærtjeneste.

3 Utdanninger på mellomnivå: vekst på 1980- og 1990-tallet

Utdanningene på mellomnivå er et *dynamisk* felt, særlig de private tilbyderne bidrar til dette. Nye kursarrangører og skoler etableres, noen ekspanderer mens andre forsvinner fra markedet eller fusjonerer. Nye kurs kommer til og andre forsvinner. Særlig omskiftelig er markedet for korte kurs, noe mer stabilitet vil det nok være for lengre utdanninger som denne rapporten handler om.

Før vi dukker ned i mylderet av enkeltutdanninger og skoler i oversiktstabellene (3-8), vil vi nå gi leseren et bilde av *hovedtrekkene* i utviklingen av utdanninger på mellomnivå. Vi vil kommentere en historisk tabell (tabell 9) over antall elever, i alt og innen ulike fagfelt, i skoler som faller utenfor Lov om videregående opplæring og som gir utdanning av varighet minst 300 timer. Datakilden er Statistisk sentralbyrå, fra publisert Utdanningsstatistikk, Videregående skoler for årene 1985 til 1992 og fra bestilte spesialtabeller for årene 1993 til 1997. Inndelingen i fagfelt er ikke helt den samme i de to periodene. Tabellen omfatter private, kommunale/ fylkeskommunale og statlige skoler (f.eks. etatskoler). Tekniske fagskoler er ikke med, heller ikke landbruksskoler og hjelpepleierutdanning som i løpet av perioden kom inn under Lov om videregående opplæring. Vi vet ikke hvor raskt nye utdanninger og skoler blir registrert av Statistisk sentralbyrå, eller i hvilken grad skolene deretter gir opplysninger om elevtall etc. Med slike forbehold om at kanskje ikke alle utdanninger på mellomnivå er med i tabellen, er det likevel interessant å se på utviklingen.

Samlet sett har det vært en *vekst i elevtallet* i registrerte utdanninger på mellomnivå, fra 5-6.000 elever midt på 80-tallet til nesten 8.000 elever rundt 1990 og 12.000 elever sist på 90-tallet. Elevtallet har imidlertid ikke økt hele perioden, noen år var det opptil tusen færre elever enn året før (f.eks. fra 1986 til 1987 og fra 1993 til 1994).

Administrasjon og økonomi er det fagfeltet der det har vært sterkest vekst, fra 350 elever midt på 80-tallet til 1.800 elever rundt 1990 og rundt 3.000 elever på 90-tallet. Fra 1988 til 1989 ble elevtallet fordoblet. Vi merker oss at antall elever på mellomnivå økte sterkt sist på 80-tallet, samtidig med økt søkning til høyere utdanning og økende arbeidsløshet blant ungdom. I disse årene med svakere økonomi kuttet mange bedrifter ned på korte og dyre kurs for ansatte, men satset heller på å støtte lengre utdanning med eksamener. Dette var gunstig for skoler som ga halvårige til flerårige utdanninger på mellomnivå. Elevtallet i administrasjon og økonomi har imidlertid ikke økt uavbrutt: etter 3.700 elever i 1993 ble det bare 3.000 elever i årene etter og enda færre i 1996, inntil igjen økning til 3.400 elever i 1997.

Humaniora og estetikk-utdanninger på mellomnivå har hatt mellom 1.800 og 2.000 elever årlig på 90-tallet. Tidligere økte elevtallet ved skoler i estetiske fag fra bare 30 elever midt på 80-tallet til nesten 400 elever tidlig på 90-tallet. Bibelskoler er 1993-97 inkludert i fagfeltet

Humaniora og estetikk, men var tidligere regnet til Andre skoler - en restkategori fra ulike fagfelt.

Industri og håndverk, naturvitenskap og teknikk-utdanninger på mellomnivå har vært i vekst de senere årene, fra 700 elever i 1993 til 1.200 elever i 1997. Her kommer bl.a. tekniske IT-kurs inn. Fagfeltet hadde derimot tilbakegang tidligere, fra 300 elever midt på 80-tallet til det halve i 1992.

Samferdsel-utdanninger på mellomnivå omfatter for en stor del etatsutdanninger i Norges Statsbaner, Postverket og Televerket/Telenor. Med nedlegging og omlegging av etatsutdanninger ble elevtallet sterkt redusert, fra 1.500 elever i 1985-86 til 1.000 elever i 1987-88, 500 elever i de følgende årene 1989-91 og bare 100 elever i 1992. Vi vet imidlertid ikke hvorfor elevtallet i samferdsel så økte, slik at det igjen var 1.000 elever i 1993 og i årene etter, vel 700 elever i 1997. En årsak kan være nye private skoler for reiselivsbransjen.

Helsefag-utdanninger på mellomnivå har vært i vekst på 90-tallet, fra 700 elever i 1993 til 1.000 elever i 1997. (Her har vi ikke opplysninger for 1980-tallet.)

Jordbruk, skogbruk og fiske-utdanninger på mellomnivå har blitt redusert på 90-tallet, fra 1.600 elever i 1993 og 1.200 elever de følgende årene til 1.000 elever i 1997.

Sivile tryggingsfag utdanninger på mellomnivå omfattet etatsutdanninger i politiet og fengselsvesenet på 80-tallet. Utdanningene var i sterk vekst fra 300 elever i 1985 til over 900 elever i 1990. Men året etter var det bare 400 elever og enda færre i 1992. Det har sammenheng med at Politiskolen ble gjort om til høgskole. *Befalsskoler*, som er Forsvarets etatsutdanning på mellomnivå, har i perioden 1985-92 hatt mellom 1.800 og 2.400 elever, med nokså store variasjoner i elevtallet fra år til år. Disse ulike etatskolene ble så klassifisert som *Tjenesteyting og forsvar* utdanninger på mellomnivå, som i perioden 1993-97 hadde mellom 2.300 og 2.700 elever årlig, der variasjoner i elevtallet kommer fra befalsskolene.

4 Ulike typer sertifisering innenfor IT-fag

Oversikt over IT-utdanninger er i rapporten plassert i tabell 3 Yrkesrettet utdanning på ulike områder.

Det profesjonelle marked krever i stadig større grad av sine arbeidstakere at de skal kunne dokumentere sitt kunnskapsnivå innenfor IT. Arbeidsgivere er opptatt av hvilke typer programvare arbeidstakerne kjenner, og hvor godt de behersker dem. De siste årene har det, i takt med den «digitale revolusjonen», internasjonalt og nasjonalt vokst opp et svært omfattende og differensiert tilbud av opplæring innenfor IT. Svært mye av dette tilbys som korte kurs - ofte av et omfang på ikke mer enn 3-5 dager/kvelder. Det finnes imidlertid etterhvert også en del lengre kurs og utdanninger, ofte med en varighet på ½ - 1 ½ år. Mange av de lengre kursene innen IT på mellomnivået tilbys som deltidsutdanning.

«Datakortet» er etterhvert vel etablert som en standard-sertifisering av EDB-kunnskap i Norge. Datakortet er et resultat av et prosjekt utgått fra Den Norske Dataforening. Selskapet er etablert med hovedkontor i Kirkenes. Datakortet er bygget på en standard kalt European Computer Driving Licence (ECDL) som støttes av de fleste land i Europa. Sertifiseringen dekker grunnleggende kunnskaper innenfor i alt 7 forskjellige emner. Det avholdes en 45 minutters test for hver modul som kan tas uavhengig av hverandre. For å få Datakortet må imidlertid alle de 7 testene bestås. Datakortet er tilgjengelig på over 220 testsentre over hele landet. Svært mange av IT-skolene i Norge tilbyr opplæring til Datakortet. Det beregnes vanligvis ca. 1 måneds undervisning for å dekke de emner som skal kvalifisere til sertifiseringen. Datakortet vil dermed isolert sett falle under grensen på 250 timer som ble satt for de opplæringstilbud som skulle tas med i denne kartleggingen. Imidlertid inngår Datakortet ofte som et delemne i IT-opplæring av lengre varighet.

Microsoft har en sertifiseringsstandard som dokumenterer kunnskaper på de mest kjente og benyttede produktene. Etter en sertifiserende eksamen på et av produktene, får man tittelen Microsoft Certified Product Specialist (MCPS). Med samlinger av bestemte eksamener (MCP-tester), kan man få titler som Microsoft Certified System Engineer (MCSE) eller Microsoft Certified Solution Developer (MCSD).

Microsoft har også utviklet et eget sertifiseringsprogram for såkalte «superbrukere» kalt MOUS (Microsoft Office User Specialist). Gjennom praktiske tester vil det være mulig å sertifisere seg på et høyere nivå innen Microsoft Office. Testene er laget for å dokumentere et ekspertnivå til personer som skal være en støtte for andre brukere av MS Office produkter i et profesjonelt arbeidsmiljø.

En annen type sertifisering som tilbys av IT-skoler i Norge er Certified Novell Administrator (CNA). Dette er en sertifisering for Novell IntranetWare og praktisk erfaring i drift av en reell Web-tjener.

5 Utviklingen i etats- og bransjeopplæringen

Fra begynnelsen av 1980-tallet og framover har trenden vært at det har blitt færre lange utdanninger i regi av bransjer og etater. Denne utviklingen kan trolig forstås ut fra at stadig flere arbeidsgivere opplever at det i dagens utdanningssamfunn ikke lenger er hverken lønnsomt eller hensiktsmessig selv å utvikle og drive kostbar utdanning. Alternativene er at arbeidsgiverne bruker eksterne utdanningsinstitusjoner for å skaffe arbeidstakere med profesjonelle kvalifikasjoner. Vanlige ordninger er i dag at bedrifter og etater

- gir kortere bransje- eller etatsspesifikke opplæringskurs til nyansatte arbeidstakere som allerede har relevant utdanning fra universitet eller høyskole,
- gir permisjoner til arbeidstakere slik at de kan ta videreutdanning (på heltid eller deltid) ved eksterne utdanningsinstitusjoner,
- samarbeider med eksterne utdanningsinstitusjoner, ofte høyskoler, som tilbyr ”skreddersydde” studier for arbeidstakere.

Et eksempel på en bransjeopplæring som gjør det siste, er *Forsikringsakademiet*. De er ikke selv ansvarlig for bedriftsøkonomiske fag, men ”kjøper” slike kurs av eksterne økonomiske høyskoler.

Mye av det som nå gjenstår av opplæring i regi av etater og bransjer er korte kurs eller moduler, for oppdatering og/eller spesialisering av arbeidstakere. De fleste av disse kursene er kortere enn grensen på 250 timer, slik at de ikke blir tatt med i denne kartleggingen.

Et annet eksempel på utviklingen, er omleggingen av *Skatteetatskolen*. Fra 1965 overtok staten ansvaret for ligningsetaten fra kommunene. Opplæringsutvalget for etaten avga i 1967 en innstilling, som bl.a. foreslo et opplæringsprogram for nye saksbehandlere. Dette ble vedtatt i 1970. Krav til ansettelse som saksbehandler var økonomisk gymnas eller eksamen fra andre gymnaslinjer og handelsutdanning tilsvarende ett års yrkesskole for handel og kontorlag. Opplæringsprogrammet strakk seg over fem år, med først ett års praksis ved likningskontor, så ca 700 timer undervisning (1. avdeling), deretter to års praksis ved likningskontor, til slutt ca 800 timer undervisning (2. avdeling). I 1987 ble saksbehandlerlinjen godkjent med 30 vekttall i en universitets- eller høyskolegrad. Fra midten av 80-tallet ansatte imidlertid ligningsetaten stadig flere saksbehandlere med mer utdanning enn videregående skole. Fra etaten ble det reist spørsmål om det var nødvendig å la disse gjennomføre hele opplæringsordningen. For å tilordne og tilpasse teoriopplæringen, ble ansatte med 40 vekttall (høyskolekandidater) tilbudt å ta 1. avdeling som privatist og gjennomføre 2. avdeling ved skolen. Ansatte med 60 vekttall (diplomkandidater) kunne sløyfe 1. avdeling, og opptas direkte på 2. avdeling. Dette var en ordning som fungerte, men som ikke gav fullgod opplæring. Grunnen var at studentene kom inn midt i et opplæringsprogram, og mistet noe av sammenhengen i fagene. De fikk med seg viktige emner bare stykkevis og delt, bl.a. fordi skolene manglet pensumlitteratur egnet for selvstudium.

Som en følge av dette ble det i 1996 vedtatt å øke kravet til utdanning for å bli ansatt som ligningssekretær til minst 40 vekttall i økonomisk administrative fag fra høgskolesystemet. Videre stod ligningsetaten overfor utfordringer som krevde god og allsidig kompetanse. Ved å heve det generelle kvalifikasjonskravet forventet etaten å kunne redusere opplæringstiden ved etatskolen og dermed spare kostnader. Gevinsten skulle bl.a. brukes til etterutdanning og ajourføring for andre ansatte i etaten. Fra 1997/98 ble det en ny basisopplæring på ett skoleår (10 måneder) for nyansatte ligningssekretærer, med senere spesialopplæring etter noen års praksis. Skatteetatskolen i Oslo opprettet egen utdanning av skatterevisorer til fylkesskattekontorene. Revisorlinjen utviklet seg etterhvert til å bli svært lik den utdanningen som fører fram til registrert revisor ellers i samfunnet. I 1992 ble derfor også revisorlinjen nedlagt, etaten begynte å rekruttere ferdig utdannede revisorer med registrert revisoreksamen (60 vekttall). Som videreutdanning for disse ble et halvårig studium med etatsfag opprettet i 1994. I dag er skatteetatskolens saksbehandlerlinje og skatterevisorlinje videreutdanning for personer med høyere utdanning, og dermed ikke lenger opplæring på mellomnivå.

6 Utdanning i alternativ medisin

Studentene i alternativ medisin, som i rapporten er plassert under *helsefag* i tabell 3 Yrkesrettet utdanning på ulike områder, kan stort sett ikke få lån i Statens lånekasse for utdanning. Det kreves bl.a. et visst timetall per uke, slik at kortere yrkesrettet utdanning stort sett ikke gir grunnlag for lån og stipend. Nesten alle utdanningene innen alternativ medisin er lagt opp som *deltidsstudier* i helger og om kvelden. Studentene kan dermed finansiere studiene gjennom å være i lønnet arbeid.

Enhver norsk eller utenlandsk utdanningsinstitusjon, organisasjon eller person kan etablere en privat utdanningsinstitusjon i Norge. Markedet for utdanninger og kurs som betales av deltakerne (elevne/studentene), er bare regulert gjennom lover som gjelder næringsvirksomhet generelt (markedsføringsloven, aksjeloven, o.l.). Navnet på lærestedet trenger ikke si noe om det faglige nivået. Noen læresteder innen alternativ medisin kaller seg «universitet» eller «høgskole», og det kan de gjøre fordi dette ikke er lovbeskyttede betegnelser. Europarådet arbeider for øvrig med å få til en slik beskyttelse. Bare hvis deltakere ønsker å kunne søke om lån og stipend i Statens lånekasse for utdanning, må utdanningen bli vurdert for offentlig godkjenning (se kapittel 7).

Om de ulike titlene som benyttes innenfor alternativ medisin

- Ved de fleste lærestedene i alternativ medisin brukes terapiformen som terapeut-tittel: akupunktør, akupressør, aromaterapeut, biopat, fargeterapeut, gestaltterapeut, energihealer, helhetsterapeut/naturterapeut, homøopat, kinesolog, lysterapeut, osteopat, polaritetsterapeut, soneterapeut, yogalærer.
- Syv av de kartlagte lærestedene bruker forkortelse for lærestedets navn som del av tittelen: Akupunktør NAS, Helhetsterapeut Nhh, Homøopat NAN, Homøopat SIKH, Zoneterapeut NIZ, S.P. (Sherley Price) Dipl. Aromatherapist, BMA (Bio Medius akademiet) for akupressur, aromaterapi og kinesiologi.
- Noen læresteder understreker sin faglige tilnærming i tittelen: Akupunktør - EBA (energibalansering), Klassisk akupunktør TCM (Traditional Chinese Medicine).
- Medlemskap i forening av utøvelse kan også være en del av tittelen: Akupunktør NAHO (Norske akupunktørers hovedorganisasjon), Akupunktør NFKA (Norsk forening for klassisk akupunktur).

- For studenter og klienter kan det være forvirrende at begrepet «diplom» i en tittel benyttes etter både lange og korte utdanninger. Dette gjelder ikke bare i alternativ medisin, men generelt. Dette kommer av ulik språkbruk i ulike land. Den ene tradisjonen kommer fra tysktalende land. Her er diplom-tittelen knyttet til 4 - 6 års profesjonsutdanninger med avsluttende diplomoppgave. Den andre tradisjonen kommer fra engelsktalende land, der Diploma er knyttet til yrkesrettede kurs eller utdanninger som er kortere enn 3 år.

Det henvises forøvrig til: NIFU skriftserie nr. 15/98 - Utdanningsinstitusjoner i alternativ medisin, for en grundig gjennomgang av utdanningstilbudet innen alternativ medisin i Norge. En forkortet versjon finnes i NOU 1998:21 Alternativ medisin.

7 Godkjenning etter privatskoleloven og for støtte i Statens lånekasse for utdanning

Formålet med «Lov om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring» (Privatskulelova), er å medvirke til å sikre at det kan dannes og drives private skoler. Loven gjelder offentlige tilskudd til private skoler og vilkår for at slike tilskudd kan gis. Loven gjelder grunnskoler og skoler som gir vidaregåande opplæring. Etter § 25. 3., avgjør Departementet i hvert enkelt tilfelle - etter en samlet vurdering av oppfyllelsen av de ulike kriterier som er satt opp i loven - om det skal gis godkjenning etter privatskoleloven. Unntatt fra denne loven er skoler som: a) kommer inn under lov av 8. juni 1984 om folkehøgskolar, eller lov av 12. november 1948 om brevskoler, eller b) blir drevet av politiske grupper eller partier på partipolitisk grunnlag.

Skoler som ikke gis godkjenning etter privatskoleloven, eller kommer inn under punkt a) eller b), kan likevel gis godkjenning for at elevene kan søke støtte i Statens lånekasse for utdanning.

Det kan gis utdanningsstøtte (lån/stipend) til elever/studenter i vidaregåande og høgere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner. Til utdanning ved private utdanningsinstitusjoner - på vidaregåande nivå - kan det tildeles støtte dersom utdanningen faglig sett tilfredsstillende de krav som blir stilt til vidaregåande utdanning i lov av 14. juli 1985 - Privatskulelova, § 4 og 5. Departementet avgjør på grunnlag av innsendte planer og opplysninger om lærekrefter, lokaler etc, om det faglige nivået på utdanningen er tilfredsstillende. Lånekassen vurderer om opplegget og timetall oppfyller kravene og forskriftene (jf. kap. I pkt. 4 i Forskrifter om tildeling av utdanningsstøtte).

Deltidsutdanning på nivå med vidaregåande skole må, i tillegg til 50% av reglementert fulltidsutdanning, også omfatte minst 6 timers undervisning pr. uke for at det skal kunne gis utdanningsstøtte (lån/stipend). Videre må fulltidsutdanning vare minst 3 måneder, og deltidsutdanning må vare minst 5 måneder. Det kan gjøres unntak når utdanningen har sammenheng med søkerens yrke eller tidligere utdanning.

Det tildeles ikke støtte til:

- utdanning ved militære skoler,
- etatsopplæring,
- ulike opplæringskurs som blir igangsatt av eller i samråd med arbeidsmarkedsetaten, når det faglige innholdet ikke utgjør fulltids kompetansegivende utdanning som det kan gis støtte til,

- utdanning ved private flyskoler og flyskoler i utlandet, og
- utdanning ved læresteder der kostnadene er svært høge, dersom det ikke er særlig behov for utdanningen.

I rapporten er skoler/opplæringstilbud godkjent etter «Privatskulelova» merket (P), skoler/opplæringstilbud godkjent for utdanningsstøtte i Statens lånekasse for utdanning er merket (L), og skoler/opplæringstilbud godkjent etter lov om brevskoler er merket (B).

8 Oversikt over ulike utdanninger

Tabell 1 Ulike typer utdanninger på mellomnivå. Antall utdanningstilbud med varighet minst 250 timer i 1999 og antall deltakere i 1998/99.

		Antall utdannings- tilbud	Antall deltakere
Tabell 3	Yrkesrettet utdanning i alt	169	6.658
	Anleggsgfag (dykker)	2	76
	Estetiske fag	23	673
	Helsefag inkl. alternativ medisin	38	896
	Hygiene- og skjønnhetspleiefag	6	285
	Håndverksmessige og tekniske fag	10	176
	IT-fag	24*	1.966
	Pressefag	3	79
	Reklamefag	3	85
	Reiselivsfag	16	786
	Samferdsel	4	30
	Undervisningsfag	7	78
	Økonomisk-administrative fag	33	1.528
Tabell 4	Supplerende utdanning på Helse- og sosialdepartementets fagfelt	6	38
Tabell 5	Skoler for kunstutdannig	13	358
Tabell 6	Bibelskoler	52	755
Tabell 7	Opplæring i regi av bransjer	5	118
Tabell 8	Offentlig etatsopplæring	9	2.611
	Til sammen	254	10.538

* I tillegg 13 nye IT-utdanningstilbud høsten 1999.

Kilde: Tabellene 3-8. Kartleggingen er neppe fullstendig.

Tabellene bygger på opplysninger fra lærestedene unntatt befallsskoler fra Statistisk sentralbyrå.

Deltakerne i fjernundervisningstilbud er ikke inkludert.

Enkelte læresteder har ikke oppgitt antall deltakere.

Læresteder i alternativ medisin har oppgitt 502 – 696 deltakere.

Tabell 2 Utdanninger på mellomnivå for ulike fagfelt. Antall utdanningstilbud med varighet minst 250 timer i 1999 og antall deltakere i 1998/99.

Fagfelt	Antall utdanningstilbud	Antall deltakere
<i>Humaniora og estetikk</i>	93	1.956
- Kunstkoleutdanning	13	358
- Reklamefag	3	85
- Andre estetiske fag	23	673
- Bibelskoleutdanning	52	755
- Bransjeopplæring	2	85
<i>Undervisning</i>	7	78
<i>Administrasjon, økonomi (samfunnsvitenskap og jus)</i>	63	3.606
- Økonomisk.adm. fag	33	1.528
- IT-fag	24	1.966
- Pressefag	3	79
- Bransjeopplæring	3	33
<i>Industri, håndverk (naturvitenskap og teknikk)</i>	12	252
- Anleggsgfag (dykker)	2	76
- Håndverksmessige og tekniske fag	10	176
<i>Samferdsel</i>	22	846
- Offentlig etatsopplæring	2	30
- Samferdsel	4	30
- Reiselivsfag	16	786
<i>Helsevesen</i>	44	934
- Alternativ medisinfag	37	696
- Supplerende utdanning (HSD)	6	38
<i>Jordbruk, skogbruk og fiske</i>
<i>Tjenesteyting og forsvar</i>	13	2.866
- Hygiene- og skjønnhetspleiefag		285
- Sivile overvåkings- og tryggingfag, etatsopplæring	6	377
- Militære fag, etatsopplæring (befalskoler)	1	2.204
Til sammen	254	10.538

Kilde og merknader: Se tabell 1.

Tabell 3 Oversikt over yrkesrettet utdanning på ulike områder

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Anleggsgfag.	Norsk yrkesdykkerskole. (P)	Grunnkurs i arbeidsdykking.	16 uker.	Svømmedyktig. Gjennomført grunnskole med karakteren bestått i norsk og matematikk. God kommunikasjonssevne. Være fylt 18 år ved kursslutt. Være helsemessig skikket for dykking. Tilleggsponng. ¹	Klasse 1-dykking; dykking med overflateforsynt utstyr ned til 50 meter. Utstedes av Direktoratet for arbeidstilsynet og Oljedirektoratet.	Ja	32.000	54
	Statens dykkerskole. (L)		14 uker.			Ja	9.200	22
		Anleggsgdykkerkurs.	16 uker.			Legeerklæring og innehaber av gyldig dykkersertifikat klasse 1.	Sertifikat fra Direktoratet for arbeidstilsynet på tungt hjelmdykkerutstyr ned til 50 meter.	Ja
Estetiske fag.	Art Complexion make-up skole.	Make-up artist-utdanning.	½ år.	Bør være over 20 år. Personlig egnethet.	Make-up artist/designer.	Ja	34.000 ²	20
	Idefagskolen. (L)	Dekorator-linja.	1 år.	Fylt 18 år. Helst fullført «Tegning form og farge» fra vgs.	Dekorator.	Ja	76.600 ³	13
		Grafisk design-linja			Grafisk designer			19
	Merkantilt Institutt. (L)	Dekorator-utdanning.	2 år.	3-årig videregående skole, eller minst tre års arbeidserfaring. Erfaring med tegning, form og farge.	Dekoratorarbeid i forbindelse med butikker, i kjøpesentra og i messer.	Ja	78.600	23
Interiørdesign-utd.		Interiørkonsulent MI.						34

¹ Ved opptak blir det gitt flest poeng for fagbrev, fagutdanning og praksis innen anleggsrelaterte fag, men også annen utdanning og praksis gir poeng.

² Inkludert studiemateriell.

³ Inkludert studiemateriell.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år		
Estetiske fag forts.	Merkantilt Institutt forts. (L)	Grafisk design-utdanning.	2 år.	3-årig videregående skole, eller minst tre års arbeidserfaring. Erfaring med tegning, form og farge.	Arbeid med grafisk design og reklame.	Ja	78.600	275		
	Modellakademiet, bli ny senteret AS. (L)	Make-up artist dagskolen.	½ år.	Søker må ha fylt 18 år, ha kreativ legning, ordenssans og interesse for stil, form og farge.	Make-up artist.	Ja	35.000 ⁴	60		
		Make-up artist kveldsskolen.	1 år. Deltid.							
	Moteskolen AS, Esmod. (L)	Moteutdanning.	3 år.	Fylte 18 år og generell studiekomp., eller min. 5 års yrkespraksis.	Esmod-diplom som åpner for varierte yrkesmuligheter innen motebransjen.	Ja	126.000	47		
	Nordisk institutt for scene og studio (NISS).	Musiker-utdanningen. (P)	2 år.	Forkunnskaper tilsvarende NISS' musikkteori forkurs. Opptaksprøve.	Pop-, rock-, jazz-musiker.	Ja	90.000	33		
		Påbygnings-utdanningen i musikk.	1 år.	Musikerutdanningen fra NISS eller tilsvarende. Generell studiekomp.					45.000	13
		Skuespiller-utdanningen. (P) ⁵	2 år	Opptaksprøver.					Profesjonelt skuespillerarbeid innen film, fjernsyn, radio og teater.	Ja
	NKI - fjernundervisning. (B)	Interiørskolen.	Ca. 1 ½ år. Deltid.	En viss innsikt i tegning, form og farge.	Planlegge, tegne og beskrive totale boliginnredninger.	Ja	10.450	:		
Interiørskolen - Offentlig miljø.		Ca. ½ år. Deltid.	Fullført interiørskolen med min. 4 som slutt karakter.	Gjøre ulike typer interiøroppdrag på konsulentnivå.	Ja	4.900	:			

⁴ Inkludert studiemateriell.

⁵ Bare andre året er godkjent etter privatskoleloven.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Estetiske fag forts.	NKI - fjernundervisning forts.	Motestudiet NKI.	Ca. ½ år. Deltid.	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Faglig kompetanse i å vurdere kunders behov og veilede dem i riktig retning i kjøp av klær og tilbehør.	Ja	4.950	:
	Norsk musikkteater- og ballettakademi. (P)	Danselinjen.	3 år. ⁶	Fullført vgs. Audition.	Fullført utdanning gir grunnlag for medvirkning innen profesjonelt danse- og musikkteater og populærmusikalsk artistliv.	Ja	100.500	19
		Musikkteater- og artistlinjen.	2 år. ⁷			Ja	71.000	15
	Romerike ide- og dekoratørfagsskole.	Dekorator-linja.	1 år.	Opptaksprøve.	Dekorator.	Ja	34.900 ⁸	27 i 1998/99
		Interiørdesign-linja.						
		Interiørdesigner påbygningsår.	1 år.	Bestått første år på interiørdesignlinja.		34.900		
	Skolen for grafisk design. (P)	Grafisk design-utdanning.	2 år.	Bør ha fylt 20 år. Fullført vgs. linje for tegning, form og farge eller tilsvarende. Opptaksprøve og intervju.	Formgivning for reklamebyråer, grafiske designstudeoer, forlag og dags- og ukepresse. Enkelt selvstendig arbeid eller assistentstillinger.	Ja	58.400	30
		Påbygningsår i grafisk design.	1 år.	Fullført to-årig grafisk designutdanning.				
	Skrivekunst-akademiet i Hordaland. (L)	Skapande skrijving.	1 år.	Vurdering av innsendte tekster.	Utvikling av faglig kunnskap, innsikt og ferdigheter for å komme videre i skapende skrivearbeid.	Nei	800 ⁹	12
		Dramatikar-verkstaden.	½ år.					8

⁶ Elevene må søke opptak hvert år.

⁷ Elevene må søke opptak hvert år.

⁸ Inkludert startpakke.

⁹ Dette er kopieringsavgift.

Fagfelt	Utdanning	Lærested	Studiets varighet	Studietid (i timer)	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Helsefag.	Aktivitørfagl. etterutd.	NKS - fjernundervisning. (B)	Ca. 1 år. Deltid.	:	Utdannet aktivitør, eller ha minst fire års relevant praksis.	Faglig oppdatering for aktivitører.	Ja	5.870	:
	Akupunktur.	Academy for Acupunture.	2,5 år. Deltid.	368	Grunnmedisin. ¹⁰	Akupunktør - EBA/EBA - Dp. ¹¹	Ja	38.400	Varierer
		Nordisk akupunktur-høgskole.	3 år. Deltid.	3.600	Grunnmedisin.	Akupunktør NAS/NAHO. ¹²	Ja	79.200	30
			4 år. Deltid.	5.200					
		Norsk akupunkturskole.	3,5 år. Deltid.	2.015	Høyere utd. i helsefag ¹³ eller annen utd. i alt. medisin.	Akupunktør NFKA.	Ja	77.700	41
		Norsk høyskole for tradisjonell akupunktur.	3,5 år. Deltid.	3.694	Grunnmedisin eller høyere utd. i helsefag.	Klassisk akupunktør TCM.	Ja	91.000	Annen hvert år 12-15
		Norsk universitet for kinesisk naturmedisin og akupunktur.	4 år. ¹⁴ Deltid.	3.928	Høyere utd. i helsefag eller annen utd. i alt. medisin.	Foreløpig ikke avklart.	Ja	120.000	Ingen ennå
6 år. ¹⁵	7.229		Videregående skole						

¹⁰ Grunnmedisin, som inngår i flere av studiene i alternativ medisin, er offentlig godkjent som ettårig studium som ikke gir vektall.

¹¹ Etter avlagt eksamen Akupunktør - EBA, etter hovedfagsoppgave - Akupunktør - EBA Dp.

¹² Ved medlemskap i NAHO - Akupunktør NAHO

¹³ Gjelder minst 3-årig offentlig godkjent høgskoleutdanning som sykepleier, fysioterapeut eller helsefagutdanning på universitetsnivå.

¹⁴ For høyskoleutdannede og for leger.

¹⁵ For nye studenter.

Fagfelt	Utdanning	Lærested	Studiets varighet	Studietid (i timer)	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Helsefag forts.	Akupressur (Shiatzu massasje)	Bio Medius akademiet. ¹⁶	2 år. Deltid.	250	Ingen formelle krav	Diplom-Shiatzumassør BMA.	Ja	5.200	12
		Norsk akupressur v/Norsk Prana institutt	2 år. Deltid.	584	Personlig egnethet	Akupressør.	Ja	6.800	10
	Ambulansepersonell.	Falkenskolen.	13 uker.	:	Deltakere må ha deltatt på «Ambulansekurs for nybegynnere» ¹⁷ eller ha tilsvarende teoretisk bakgrunn. Relevant erfaring fra ambulansetjeneste.	Utøver av ambulansetjeneste.	Ja	41.000	Ca. 200
	Aromaterapi.	Akademi for bio-fysiologi.	1-1,5 år. Deltid.	:	Videregående skole.	Fysikalsk aromaterapeut.	Ja	15.000	30-40
		Bio-Medius akademiet.	2-3 år. Deltid.	777	Ingen formelle krav.	Diplom-Aromaterapeut BMA	Ja	15.600	20
		Chakra akademiet.	10 mnd. Deltid.	116	Personlig egnethet eller generell studiekompetanse.	Naturmedisinsk Aromaterapeut.	Ja	12.300	28
			1 år. Deltid.	372				19.200	
		Norsk institutt for aroma-terapi og aromapati.	1 år. Deltid.	800	Grunnmedisin.	Aromaterapeut.	Ja	24.000	46
			2 år. ¹⁸ Deltid.	1.600		AromaPat.		48.000	
	Shirly Price aromaterapi i Norge.	1,5-4 år. Deltid.	646	Ingen formelle krav.	S.P.Dipl. Aromatherpist.	Ja	24.000	9-18	

¹⁶ Bio Medius akademiet har også studier i aromaterapi, kinesiologi og grunnmedisin.

¹⁷ En ukes kurs á kr. 4.800.

¹⁸ Gjelder for studiet i aromapati.

Fagfelt	Utdanning	Lærested	Studiets varighet	Studietid (i timer)	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Helsefag forts.	Biopati.	Biopat- og urteskolen.	3 år. Deltid.	:	Ingen formelle krav.	Biopat.	Ja	66.690	25
	Fargeterapi.	Colour Energy internasjonale fagskole.	3 år. Deltid.	984	Ingen formelle krav.	Fargeterapeut/ Fargekonsulent.	Ja	63.000	15
	Gestaltterapi.	Norsk Gestaltinstitutt.	4 år. Deltid.	2.465	Generell studiekompetanse.	Gestaltterapeut/ Psykoterapeut/ Gestaltist.	Ja	58.000	48
	Healing.	Nordisk healinginstitutt.	2,5 år. Deltid.	740	Personlig egnethet.	Energihealer/ Bioenergetiker.	Ja	15.600	max. 28
	Helhetsterapi.	Nordnorsk naturterapiskole. Norsk høgskole for helhetsterapi.	3 år. Deltid.	750	Generell studiekompetanse.	Naturterapeut.	Ja	55.000	10-12
			3,5 år. Deltid.	1.580	Generell studiekompetanse.	Helhetsterapeut Nhh. Diplom Helhetsterapeut Nhh.	Ja	97.650	10-15
			4 år.	2.514				154.800	
	Homøopati.	Nordisk høgskole for homøopati. Norsk akademi for naturmedisin. Skandinavisk institutt for klassisk homøopati.	3-4 år. ¹⁹ Deltid.	5.221	Generell studiekompetanse.	Homøopat.	Ja	118.500	Uaktuelt foreløpig
			5 år. Deltid.	7.626	Generell studiekompetanse eller personlig egnethet.	Homøopat NAN/ Naturopat NAN.	Ja	150.000	Ca. 40
			3 år. Deltid.	3.050	Høyere utdanning i helsefag.	Homøopat SIKH.	Ja	78.000	15-20
	Kinesiologi.	Biomedisinsk senter. Bio-Medius akademiet.	2 år. Deltid.	405	Ingen formelle krav.	Kinesiolog.	Ja	25.000	10
			2 år. Deltid.	400	Ingen formelle krav.	Diplom-Kinesiolog BMA.	Ja	11.600	12

¹⁹ 3-årig studium for de som allerede har grunnfag i medisin, i det 4-årige studiet er dette integrert.

Fagfelt	Utdanning	Lærested	Studiets varighet	Studietid (i timer)	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år	
Helsefag forts.	Kinesiologi. forts.	Pedagogisk kinesiologiskole.	2 år. Deltid.	361	Personlig egnethet.	Ingen formell.	Ja	37.000	4-36	
	Osteopati.	Norsk høyskole i Osteopati.	5 år. Deltid.	3.273	Høyere utdanning i helsefag.	Osteopat.	Ja	85.000	20	
	Polaritetsterapi.	Norsk institutt for polaritetsterapi.	2 år. Deltid.	882	Personlig egnethet.	Polaritetsterapeut.	Ja	38.400 ²⁰	10	
	Soneterapi	Den norske alternative helseskole.	Norsk institutt for zoneterapi.	2 år. Deltid.	620	Personlig egnethet.	Fotsoneterapeut.	Ja	27.200	15-20
				2 år. Deltid.	1.600	Personlig egnethet.	Refleksolog/Soneterapeut.	Ja	21.000	4-24
				2 år. Deltid.	569	Ingen formelle krav.	Soneterapeut.	Ja	20.000	4-15
	Yoga/ Åndedrett	Aruna kurscenter.	Yogalærerskolen i Norge.	3 år. Deltid.	300	Personlig egnethet.	Under bearbeidelse i forbindelse med etablering av forbund	Nei	48.000 ²¹	12-16
				3 år. Deltid.	2.081	Alder. ²²	Yogalærer eller yoga- og meditasjonslærer.	Nei	60.000	10-15 hvert 3. år
	Grunnmedisin (L)	Thalamusskolen.		3 år. Deltid.	400	Generell studiekompetanse.	Ingen spesiell.	Ja	27.000	10
	Psykodrama	Norsk psykodrama-institutt.		7 år. Deltid.	ca. 2.100	Generell studiekomp. 150 timer forkurs i psykodrama.	Psykodramaregisør.	Ja	122.900	45

²⁰ Kost og losji er inkludert i prisen.

²¹ Kost og losji er inkludert i prisen.

²² 23 år, i tillegg kreves yogaerfaring og 10 dagers feriekurs i yoga.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Hygiene og skjønnhetspleiefag.	Den franske kosmetologskole. (L)	Hudpleieutdanning.	1 år.	Fylle 18 år det året studiet påbegynnes. GK fra helse og sosiallinjen.	Hudpleier CIDESCO. ²³	Ja	59.000	29
	Hudpleieakademiet. (L)	Hudpleieutdanning.	1 år.	Personlig egnethet - intervju.	Hudpleier CIDESCO.	Frivillig	70.000	40
	Neglakademiet AS.	Diplomkurs i negldesign.	Ca. 250 timer. Deltid.	Ingen.	Negldesigner, Neglakademiets diplom.	Ja	15.830 ²⁴	94
	Norsk neglskole.	Diplomkurs i negldesign.	Ca. 250 timer. Deltid.	Ingen.	Negldesigner, Norsk neglskoles sertifikat.	Ja	10.500	Ca. 50
	Norsk hudpleiefagsskole AS. (L)	Hudpleieutdanning.	1 år.	Personlig egnethet - intervju.	Hudpleier CIDESCO.	Ja	70.000 ²⁵	20
	Oslo frisørskole. (L)	Grunnleggende frisørutdanning.	½ år.	10-årig grunnskole.	Grunnleggende kunnskaper og ferdigheter innen frisøryrket.	Ja	38.000	52
Håndverksmessige og tekniske fag.	Idefagsskolen. (L)	Lydteknikk-linja.	1 år.	Fylt 18 år.	Lydtekniker.	Ja	76.600 ²⁶	12
		TV-fotograf-linja.			TV-fotograf.			20
	Musikkinstrumentakademiet. (P)	Innføring i musikk-instrumentmakerfaget (grunnår).	1 år.	Fylt 18 år. Beherske et musikkinstrument på et akseptabelt nivå.	Utvikle kunnskaper og ferdigheter i bruk av verktøy, materiale og instrumentmakerteori.	Ja	30.000	25

²³ Utdannelse i henhold til CIDESCO-standarden (Comité Internationale d'Esthétiques et de Cosmétologie).

²⁴ Inkludert kursmateriell.

²⁵ Inkludert kursmateriell.

²⁶ Inkludert kursmateriell.

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Håndverksmessige og tekniske fag forts.	Musikkinstrumentakademiet forts.	Linje for pianostemmere.	2 år	Fullført vgs. og bestått grunnår på MIA.	Pianostemmer (tekniker).	Ja	60.000	2
	(P) scene og studio (NISS). (P)	Film- og TV-utdanningen.	2 år. ²⁷	Minimum grunnkurs fra vgs. NISS' kurs i fortellerteknikk for film og fjernsyn eller tilsvarende. Generell førlighet.	Teknisk arbeid innen film- og TV-faget.	Ja	90.000	33
		Lys- og sceneutdanningen.		Være fylt 18 år ved skolestart. Forkunnskaper tilsvarende NISS' kurs i Lys-, scene- og pyroteknikk.	Lys- og sceneteknisk arbeid.	Ja		31

²⁷ Elevene må søke opptak hvert år.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Håndverksmessige og tekniske fag forts.	Nordisk institutt for scene og studio (NISS) forts.	Lydteknikerutdanningen. (P)	2 år.	:	Være fylt 18 år ved skolestart. Ha normalt god hørsel. Teoretiske forkunnskaper tilsvarende NISS' kurs i grunnleggende lydteknikk.	Lydtekniker.	Ja	90.000	64
		Påbygningsutdanningen i lydteknikk.	1 år.	:	Lydteknikerutdanning fra NISS eller tilsvarende. Generell studiekomp. med bestått 3MX og 2FY.	Gir anledning til å søke ledige stillinger som programingeniør i NRK innen radio- og lydarbeid.	Ja	45.000	16
	NKI - fjernundervisningen. (B)	Vaktmesterskolen.	1 år. Deltid.	:	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Arbeid som vaktmester eller driftsleder.	Ja	10.950	:
		Lederutdanning for vaktmestere.	½ år. Deltid.	:	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Lederoppgaver som vaktmester.	Ja	7.510	:
	Vaktmestersentralen AS	Vaktmesterutd. - dag.	27 uker	:	Høy motivasjon og interesse.	Kunnskaper om drift av bygg og tekniske anlegg.	Ja	25.000	:
		Vaktmesterutd. - kveld.	1 år. Deltid					19.500	

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
IT-fag.	Aktiv opplæring.	DTP-studiet. (Desktop-publishing).	Ca. ½ år. Deltid.	266	Ingen formelle.	Arbeid innen trykksakproduksjon.	Ja	29.000	21 i 1998/99
		IT-kandidat studiet. (L)	Ca. ½ år. deltid - dag	350	Ingen formelle. Fordel med fullført vgs.	Ressursperson og brukerstøtte i et lokalt brukermiljø. Datakortet og MOUS-sertifisering.	Ja	35.000	161 i 1998/99
			Ca. ½ år. deltid-kveld	266				29 000	
		Nettverkstudiet.	Ca. 1 år. Deltid.	308 + prosjekt	Gode grunnleggende EDB- og engelskkunnskaper.	Drift og adm. av nettverk i større eller mindre organisasjoner. MCSE-sertifisering.	Ja	57.000	179 i 1998/99
		Visual Basic studiet.	Ca. ½ år. Deltid.	304 ²⁸ To moduler					
	Webdesignstudiet.	Ca. 1 år. Deltid.	532	Ingen formelle.	Arbeid med Internett-løsninger, webutvikling og webdesign.	Ja	64.000	162 i 1998/99	
	EDB ASAs Kurscenter.	Webstudiet 1999/2000	1 år.	:	Grunnleggende ferdigheter og kunnskaper innen pc-bruk.	Mulighet til å sertifisere seg som MCP+ Site Building.	Ja	:	Starter opp høsten -99
	Handelsinstituttet. (P)	IT-konsulent.	1 år.	:	Fullført treårig vgs. eller ha bakgrunn som kompenserer for dette. Erfaring fra PC-bruk.	MOUS-sertifisering. Ressursperson på Microsoft Office-pakken og nettverkløsninger.	Ja	27.700	21 i 1998/99
	Idefagskolen. (L)	Multimedia.	1 år.	:	Fylt 18 år. Personlig egnethet/intervju. God kjennskap til operativsystem på Mac eller PC.	Multimediaprodusent.	Ja	76.000 ²⁹	Starter opp høsten -99

²⁸ Det skal etter planen tilbys ytterligere tre moduler i dette studiet.

²⁹ Studiemateriell inkludert.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år	
IT-fag forts.	IT-Akademiet AS.	IT-kandidatstudiet. (L)	1 år	906	Forutsetning at man kan lese og forstå engelsk.	Datakortet (ECDL), MOUS- og MCP-sertifiseringer.	Ja	69.500	:	
		Microsoft Certified System Engineer. (MCSE) - dag.	10 ½ uker.	300	Forkunnskaper innen nettverksteknologi.	Administrator av store nettverk. MCSE-, MCP- og MCP + internet-sertifisering.	Ja	59.500		
		Microsoft Certified System Engineer. (MCSE) - kveld.	6 mnd. Deltid.	268	Ingen formelle.		Ja			
		Web-master - studiet.	1 år.	1164	God kjennskap til Windows operativsystem. Generell kunnskap om Internett. Beherske engelsk.	Kompetanse innen Internett-teknologi, Internett-strategi, design, nettverk og programmering.	Ja	72.200		
		Web-designer - studiet.	8 mnd. Deltid.	300		Design, utvikling og vedlikehold av websider.	Ja	49.500		
	ITegra. (L)	«IT-pluss»-kandidat.	1 år.	:	Ingen formelle.	14 sertifiseringer hvorav de 7 første inngår i datakortet (ECDL).	Ja	67.500	Starter opp høsten -99.	
	IT-Skolen Sikt AS. (L)	IT-ergonom-studiet.	½ år.	1 år. Deltid.	275	Godkjent helsefaglig, datafaglig eller personelladministrativ bakgrunn/praksis. Gode praktiske EDB-kunnskaper.	Kunnskap om riktige arbeidsforhold med vekt på IKT-arbeidsplasser.	Ja	27.000	Starter opp høsten -99.
			1 år.						32.400	
		IT-pedagog studiet.	½ år.	1 år. Deltid.	275	Formell pedagogisk bakgrunn. Gode praktiske EDB-kunnskaper.	Pedagogisk kompetanse i opplærings- eller brukerstøttesammenheng. MCP-sertifisering.	Ja	24.750	Starter opp høsten -99.
			1 år.						29.700	

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
IT-fag forts.	IT-Skolen Sikt AS forts. (L)	IT-medarbeiderstudiet.	½ år	300	Generell stud.komp. eller godkjent praksis.	Kunnskaper og ferdigheter innen generell IKT-bruk.	Ja	27.000	25
			1 år. Deltid.					32.400	
		IT-koordinatorstudiet.	½ år.	325	IT-medarbeiderstudiet fra Sikt eller tilsvarende.	Kvalifiserer til stillinger som krever solide, praktiske kunnskaper om IKT.	Ja	30.450	12
			1 år Deltid.					36.540	
		IT-innkjøperstudiet.	½ år.	300	IT-medarbeiderstudiet fra Sikt eller tilsvarende.	Kvalifiserer til stillinger med ansvar for å planlegge, budsjettere og gjennomføre innkjøp av IKT-materiell og tjenester .	Ja	27.000	Starter opp høsten -99.
			1 år Deltid.					32.400	
		IT-konsulentstudiet.	1 år.	625	IT-koordinatorstudiet eller tilsvarende.	Kvalifisert for et bredt utvalg IKT-relaterte arbeidsoppgaver. CNA-sertifisering.	Ja	57.400	
			1 ½ år. Deltid.					68.880	
		Web-masterstudiet.	1 år.	625	IT-koordinatorstudiet eller tilsvarende.	Ansvarlig for utvikling, drift og vedlikehold av informasjonstjenere for Internett og intranett. CNA-sertifisering.	Ja	57.400	
			1 ½ år. Deltid.					68.880	
		IT-lederstudiet.	1 år.	600	IT-koordinatorstudiet eller tilsvarende, eller godkjent praksis.	Arbeid med IKT-strategi, prosjektledelse og økonomi.	Ja	54.000	
			1 ½ år. Deltid.					64.800	
		IT-økonom.	1 år.	600	IT-innkjøperstudiet eller tilsvarende, eller relevant praksis.	Kompetanse innen IKT-relatert økonomistyring og prosjektledelse.	Ja	54.000	
			1 ½ år. Deltid.					64.800	
Fordypningsstudiet.	1 år.	:	IT-konsulent, leder, økonom eller webmaster-studiet fra Sikt, eller annen 2-årig IT-utdanning.	Spesialisering og fordypning i et IKT-emne.	Ja	29 700			
	1 ½ år. Deltid.					35.650			

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år								
IT-fag forts.	Merkantilt Institutt. (L)	IT-medarbeider.	½ år	362	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring. Grunnleggende IT-kunnskaper.	Brukerkompetanse i Microsoft Office. Datakortet (ECDL).	Ja	28.000	46 i -98/99								
			1 år. Deltid.						Ingen i -98/99								
		IKT-kandidat.	½ år.	360					Gjennomført og bestått MIs IT-medarbeiderstudium, eller kunne dokumentere tilsvarende utdanning.	Arbeid med IT-oppgaver innen brukerstøtte-nettverk.	Ja	32.000	Ingen i -98/99				
			1 år. Deltid.										Ingen i -98/99				
		Mac design.	½ år.	250									3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring. Noe IT-erfaring.	Mac-operatør i grafiske bedrifter eller reklamebyråer.	Ja	28.750	190 i -98/99
			1 år. Deltid.														60 i -98/99
	Web designer.	½ år.	250	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring. Gjennomført Mac. design-studiet ved MI eller tilsvarende.	Arbeid med web design i ulike sammenhenger.	Ja	33.000	74 i -98/99									
		1 år. Deltid.						Ingen i -98/99									
	NOROFF instituttet.	CAD og 3D designer.	1 år.					:	Grunnleggende kjennskap til bruk av PC. Gode Engelskkunnskaper.	Tegning, programmering, visualisering ved bruk av CAD-teknologien. Datakortet (ECDL).	Ja	66.000					Starter opp høsten -99.
			Multimedia design.					1 år.									
Universal system administrator studiet.			1 år.					:					Systemadministrasjon i multiplurale nettverksmiljøer.	Ja	66.000		

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
IT-fag forts.	NOROFF instituttet forts.	Universal programmerer studiet.	1 år.	:	Grunnleggende kjennskap til bruk av PC. Gode engelskkunnskaper.	Programmerer.	Ja	66.000	Starter opp høsten -99.
	Norsk Dataskole, Tromsø AS.	IT-instruktør.	1 år.	:	Studiekomp. og kunnskaper tilsvarende datakortet.	IT-instruktør i skoleverk, institusjoner, og bedrifter.	Ja	70.000	18
		Nettverksansvarlig MCSE.	1 år.	:	Studiekomp. og vanlige brukerferdigheter av PC.	Nettverksansvarlig i ulike institusjoner. MCSE-sertifisering.	Ja	70.000	16
	Næringsakademiet. (L)	EDB-Prosjekt kandidat.	1 år.	:	To års relevant yrkespraksis eller utdanning utover 9-årig grunnskole.	Drifts- eller systemansvarlig i små og mellomstore bedrifter. Mulighet til å avlegge tester til datakortet (ECDL), MCP og MOUS.	Ja	50.400	164
			2 år. Deltid.	Ca. 900				51.400	
		IT-Kandidat.	1 år. Deltid.	Ca. 450		Drifts- eller systemkonsulent i små og mellomstore bedrifter. Mulighet til å avlegge tester til datakortet (ECDL), MCP og MOUS.	Ja	31.200	787
Treider. (P)	Nettverksadministrative studier.	1 år.	:	Generell stud.komp.	Nettverkskunnskap, programvare, etikk og jus. Fører fram til MCSE-sertifisering.	Ja	Ca.40.000	:	
Pressefag. (L)	Merkantilt Institutt.	Journalistikk, første år.	1 år.	490	3-årig videregående skole eller minst tre års arbeidserfaring, og forkunnskaper i Mac.	Grunnleggende kunnskap om journalistikk.	Ja	39.300	65
			1 ½ år. Deltid.						

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Pressefag forts.	Merkantilt Institutt forts. (L)	Journalistikk, andre år.	1 år. 1½ år. Deltid.	510	Journalistikk, første år - eller tilsvarende.	Journalist.	Ja	39.900	14
	NKS - fjernundervisning. (B)	Journalistikk på nettet.	1 ½ år.						
Reklamefag.	Westerdals reklameskole. (P)	Art Director-linjen.	3 år.	:	Elevene tas opp på bakgrunn av innsendte oppgaveløsninger og intervju.	Art Director.	Ja	95.750 ³⁰	34
		Tekstforfatter-linjen.	3 år.			Tekstforfatter		83.750 ³¹	25
	Wolff dekorasjon og reklameskole AS. (P)	Dekorasjon og reklame.	2 år.	:	Flink i frihåndstegning. Opptaksprøve.	Arbeid innen butikk-planlegging, stands og messer, dekorasjon, osv.	Ja	89.000 ³²	26
Reiselivsfag.	Bybroen vgs. (P)	Hotell- og reiselivslinjen.	1 år.	:	Generell stud.komp.	Arbeid innen hotell, reisebyrå, guiding, osv.	Ja	12.000	12
	Handelsinstituttet. (P)	Reiselivskonsulent.	1 år.	:	Treårig videregående utdanning eller bakgrunn/jobberfaring som kan kompensere for dette.	Arbeid innen hotell- og restaurantbedrifter, hos turoperatører, i fly- og i transportselskaper eller reisebyråer.	Ja	23.900	Ingen i -98/99
	International Tourism Institute.	International Hotel Management.	½ år.	:	Fylt minimum 19 år innen studiestart, generell studiekomp.	Certificate of International Hotel Management.	Ja	49.000	Ca. 140
		International Tourism Management.	½ år.	:	eller relevant praksis, og internasjonal reiseerfaring.	Certificate of International Tourism Management.	Ja		
		Fagstudium i reiseliv med spansk.	½ år.	:	Fylt minimum 18 år innen studiestart.	Certificate of Spanish.	Ja	39.000	
Spanish.		½ år.	:	Fordel med generell studiekomp.	Ja		29.000		

³⁰ Inkludert studiemateriell.

³¹ Inkludert studiemateriell.

³² Inkludert studiemateriell.

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Reiselivsfag forts.	Merkantilt Institutt. (L)	Reiselivsakademiet.	1 år.	590	3-årig videregående skole eller minst 3 års arbeidserfaring.	Reiselivsøkonom.	Ja	51.800	15
			2 år. Deltid.						
		Trainee reisebyrå.	1 år	:	Reiselivsakademiet, tilsvarende utdanning eller relevant yrkeserfaring. Personlig egnethet/intervju.	Kundebehandling og generell drift av reisebyrå.	Ja	35.000	Ingen i -98/99
	Trainee hotell.	1 år.	:	3-årig videregående skole eller tre års arbeidserfaring. Fordel med gjennomført reiselivsakademi.	Kundebehandling og generell drift av hotell.	Ja	35.000	Ingen i -98/99	
	Norsk reiselivsskole. (P)	Airline trainee-kurs.	11 uker	:	Være fylt 20 år. Personlig egnethet. Gode kunnskaper i engelsk .	Booking for flyselskaper.	Ja	11.500	Ca. 120 i 1998/99
		Fagstudiet i reiseliv.	1 år.	:	VKI fra allmenn eller økon. eller tilsvarende.	Servicemedarbeider innen reiseliv. Grunnlag for høyere studier innen reiseliv.	Ja	31.000	130 i 1998/99
	Næringsakademiet. (L)	Reiselivs-koordinator med Edb.	1 år.	:	Engelskkunnskaper tilsvarende grunnkurs fra vgs.	Servicemedarbeider innen reiseliv med Edb-kunnskaper.	Ja	47.800	273
	Treider. (P)	Reiselivslinjen for studenter.	1 år.	:	Fullført 3-årig videregående skole.	Servicemedarbeider innen reiseliv.	Ja	27.900	31
		Reiselivslinjen ITTA (påbygning).	1 år.	:	Fullført 3-årig videregående skole og ett års relevant reiselivsutdanning.	ITTA-eksamen - (International Tourism Training Association).	Ja	27.900	51
Wang. (P)	Hotell og reiseliv.	1 år.	:	Generell studiekomp.	Oppgaver innen front- og backoffice funksjon i en hotellbedrift.	Ja	25.800	4	

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Reiselivsfag forts.	Wang forts. (P)	Guiding - reisebyrå - reisearrangør.	1 år.	:	Generell studiekomp.	Guide/reiseleder og arbeid på reisebyrå.	Ja	25.800	10
Samferdsel.	Master Aviation.	Trafikkflyger-utdanning.	18-20 mnd.	:	Bestått 3-årig vgs. Avtjent eller avklart verneplikt. Oppfylle de medisinske krav for legeattest klasse 1. Ingen vandelsmarkeringer. Personlig egnethet/psykologiske tester og intervju.	Trafikkflyger JAA - (Joint Aviation Authorities). Dette innebærer at sertifikatet vil ha gyldighet i alle vesteuropeiske land.	Ja	Ca. 500.000	Inntil 30
	Merkantilt Institutt. (L)	Transportmedarbeider.	1 år.	507	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring.	Transportkonsulent MI. Arbeid med mottak av fraktordre, planlegging av reiserute og valg av transportmiddel.	Ja	39.900	Ingen i -98/99
			1 ½ år . Deltid.						
	NKI - fjernundervisning. (B)	Løyve for gods- og persontransport.	:	:	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Samferdselsdep. har godkjent studiet som teoretisk utd. for å søke om løyve.	Ja	9.950	:
NKS - fjernundervisning. (B)	Kystskipperkurs.	Ca. 1 år. Deltid.	:	Matematikkunnskaper tilsvarende 9-årig gr.skole. Dokumentert fartstid. Helseerklæring. Aldersgrense for sertifikat er 20 år.	Dekksoffiserssertifikat klasse 5.	Ja	8.010	:	
Undervisningsfag.	Folkets Brevskole - fjernundervisning. (B)	Skoleassistent-utdanning.	Ca. 1 år.	:	9-årig gr.skole og erfaring med barn.	Skoleassistent.	Ja	4.575	:
	Norges Høgskole.	Veiledningsstudium i friluftsliv.	2 år.	:	Bedømming av erfaring og personlig egnethet (opptakssamling).	Veileder i friluftsliv.	Nei	:	6

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Undervisningsfag forts.	NKI - fjernundervisning. (B)	Skoleassistent - kreativt arbeid med barn.	Ca. ½ år. Deltid.	:	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Grunnlag for å arbeide kreativt med barn i skole, skolefritidsordning og barnehage.	Ja	4.750	:
	NKS - fjernundervisning. (B)	Barnehageassistent	Ca. 1 år. Deltid.	:	Fordel med erfaring fra arbeid med barn.	Barnehageassistent.	Ja	6.850	:
		Skoleassistent.	Ca. 1 år. Deltid.	:		Skoleassistent.	Ja	6.850	:
		Påbygning til barnehage og skoleassistent-utd.	Ca. ½ år. Deltid.	:	Fullført enten barnehageassistent- eller skoleassistent-utdanningen.	Teoretisk utdypning av barnehage- og skoleassistent-arbeid.	Ja	4.490	:
	Statens trafikklærerskole. (L)	Kjørelærer-utdanning for personbil.	1 år.	:	9-årig grunnskole. Førerkort klasse B i minst 3 år ved skolestart.	Kjørelærer for personbil.	Ja	6.250	72
Øk.-adm. fag.	Handelsinstituttet. (P)	Administrasjonssekretær.	1 år.	:	Fullført vgs. eller ha bakgrunn/jobberfaring som kan kompensere for dette.	Allsidig kunnskap om adm. og daglige rutiner i bedrifter.	Ja	25.900	14 i -98/99
		Eurosekretær.	1 år.	:		Europeisk SPACE-diplom. ³³ Sekretær eller saksbehandler i bedrifter med internasjonale forbindelser.	Ja	29.200	12 i -98/99
		Økonomisekretær med regnskap og data.	1 år.	:		Praktisk regnskapskompetanse for å kunne ta hånd om daglige regnskapsrutiner.	Ja	25.900	20 i -98/99
	1 år. Deltid.		280	19.900					

³³ SPACE - Secretaries and Personal Assistants in the Community of Europe. Dette er en sammenslutning av høg- og språkskoler fra forskjellige land i Europa, med felles eksamen og utvekslingsmuligheter.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Øk.-adm. fag forts.	Handelsinstituttet forts.	Sykehussekretær.	½ år.	:	Sekretær- eller kontorfaglig bakgrunn.	Kunnskaper og ferdigheter innen medisinskfaglige kontorfunksjoner.	Ja	15.900	39 i -98/99
			1 år. Deltid.	260					
	Holgersens vgs. (P)	Markedssekretær.	1 år.	:	Generell stud.komp.	Sekretærstillinger i næringslivet, offentlig forvaltning og organisasjoner.	Ja	15.000	15 i -98/99
	Merkantilt Institutt. (L)	Advokatsekretær.	½ år	294	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring.	Juridiske sekretær oppgaver på advokatkontor, i næringslivet eller forvaltningen.	Ja	26.500	114
			1 år. Deltid.						28
		Eiendomsforvalter.	½ år.	250	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring.	Forvaltning og drift av fast eiendom.	Ja	26.350	0 i -98/99
			1 år. Deltid.						11 i -98/99
		Eiendomskonsulent.	1 år.	500	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring.	Eiendomskonsulent.	Ja	39.300	24 i -98/99
			1 ½ år. Deltid.						Ingen i -98/99
		Kontorsekretær/ Saksbehandler.	½ år.	290	3-årig vgs. Bør ha bestått advokatsekretærutdanningen fra MI eller ha tilsvarende komp.	Saksbehandler i privat og offentlig sektor.	Ja	25.900	25 i -98/99
			1 år. Deltid.						Ingen i -98/99
	Shipping.	1 år.	407	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring. Må beherske engelsk og være generelt god i språk. Fordel å kunne behandle tall.	Shippingmedarbeider.	Ja	39.300	27	
1 ½ år. Deltid.									
Sykehussekretær.	1 år.	504	3-årig vgs. eller minst tre års arbeidserfaring.	Kvalifisert for viktige kontorfunksjoner innen helsesektoren.	Ja	39.300	46		
	1 ½ år. Deltid.								

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Øk.-adm. fag forts.	Merkantilt Institutt forts. (L)	Økonomiskolen.	½ år.	250	3-årig vgs. eller minst tre års yrkeserfaring.	Kunnskap om regnskap.	Ja	24.900	35 i -98/99
			1 år. Deltid.						19 i -98/99
		Økonomileder.	½ år.	270	3-årig vgs. samt enten fullført «økonomiskolen» eller minimum to års yrkespraksis innen økonomiarbeid.	Kunnskap om regnskap og administrasjon.	Ja	25.600	Ingen i -98/99
			1 år. Deltid.						
	NKI - fjernundervisning. (B)	Arbeidslederskolen.	Ca. ½ år. Deltid.	:	Ingen spesielle utover 9-årig gr.skole. Fordel med yrkeserfaring.	Dekker behovet for teoretisk grunnutdanning for dem som er eller vil bli ledere.	Ja	9.980	:
		Lederutvikling for arbeids- og mellomledere.	Ca. ½ år. Deltid.	:	NKI-arbeidslederskolen eller tilsvarende. Bør ha yrkeserfaring som arbeids- eller mellomleder.	Studiet gir reell trening i å utvikle og utnytte sterke sider og ressurser.	Ja	7.750	:
		Økonomistyring og markedsføring for arbeids- og mellomledere.	Ca. ½ år. Deltid.	:		Gir grundige kunnskaper på sentrale felter innen bedriftsøkonomi.	Ja	5.730	:
		Kvalitets-, material- og produksjonsstyring.	Ca. ½ år. Deltid.	:		Arbeids- og mellomleder innen produksjonsbedrifter.	Ja	6.910	:
		Lederutdanning for varehandelen.	Ca. 1 år. Deltid.	:	Ingen spesielle utover 9-årig grunnskole.	Markedsføring, økonomistyring, ledelse og organisasjon i varehandelen.	Ja	8.940	:

NIFU skriftserie nr. 3/99 - Opplæringstilbud på mellomnivå

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år	
Øk.-adm. fag forts.	NKS - fjernundervisning. (B)	Arbeidslederskolen.	Ca. 1 år. Deltid.	:	Arbeids erfaring og helst erfaring som leder.	Praktisk innføring i rollen som leder i små bedrifter eller mellomleder.	Ja	5.620	:	
		Regnskapsskolen.	Ca. 1 år. Deltid.	:	Kunnskaper i matematikk på 9-årig skoles nivå.	Kunnskaper og ferdigheter i arbeidsoppgaver og rutiner i en regnskaps- eller lønnsavdeling.	Ja	6.850	:	
	Næringsakademiet. (L)	EDB-Kontorfag.	½ år.	:	9-årig grunnskole.	Kontormedarbeider.	Ja	24.400	546	
			1 år. Deltid.	Ca.450						
		EDB-Markedsøkonom.	1 år	:	To års relevant yrkespraksis eller utdanning utover 9-årig grunnskole.	Autorisert markedsøkonom av Norges Markedsførings Forbund.	Ja	47.800	214	
		EDB-Økonom.	1 år.	:	Forkunnskaper tilsvarende VKI ekstern-regnskap/ regnskapslære 1.	Kompetanse innen regnskapsføring, analyser og kontrollrutiner for små og mellomstore bedrifter.	Ja	47.800	48	
		Kontorpersonell til helsetjenesten.	1 år.	:	To års relevant yrkespraksis eller utdanning utover 9-årig grunnskole.	Medisinsk sekretær.	Ja	46.800	221	
	2 år. Deltid.		Ca. 900	47.800						
	Treider (P)		Kandidatstudiet business administration.	1 år.	:	Fullført 3-årig videregående skole.	Lederassistent, prosjektdeltaker eller forskjellige stillinger på medarbeidernivå i næringslivet.	Ja	27.900	Starter opp høsten -99.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer.	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Øk.-adm. fag forts.	Treider forts. (P)	International business administration (påbygning).	1 år.	:	Kandidatstudiet i business administration eller tilsvarende.	Lederassistent, prosjektdeltaker eller forskjellige stillinger på medarbeidernivå i næringslivet nasjonalt og internasjonalt.	Ja	27.900	Starter opp høsten -99
		Sekretærskole.	1 år.	:	Fullført vgs. eller tilsvarende.	Sekretærstillinger i næringslivet, offentlig forvaltning og organisasjoner.	Ja	27.900	21
		Sekretærkurs.	½ år.		Ingen formelle.	Enklere sekretærarbeid.		22.900	19
	Uldals vgs. (P)	Sekretærkurs for studenter.	1 år.	:	Fullført vgs.	Sekretærarbeid i næringslivet særlig knyttet til markedsføring.	Ja	14.600	12
	Wang. (P)	Markedssekretær.	1 år.	:	Generell studiekomp.	Sekretærarbeid knyttet til markedsføring.	Ja	25.800	18
		Advokat sekretær.				Sekretærarbeid knyttet til juridiske emner.			
		Adm./eksportsekretær.				Sekretærarbeid knyttet til eksport.			
Produksjonssekretær TV.		Sekretærarbeid knyttet til fjernsynsproduksjon.				31.400			

Tabell 4 Oversikt over supplerende utdanning på Helse- og sosialdepartementets fagfelt

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Lukas Stiftelsens videregående skole. (P)	Videreutdanning i barsel og barnesykepleie for hjelpepleiere.	1 år. Deltid.	640	Offentlig godkjent hjelpepleier eller fagbrev som omsorgsarbeider og to års praksis.	Arbeid med barsel og barnesykepleie.	Ja	18.000 ³⁴	9 i -98/99
	Videreutdanning i psykiatri for hjelpepleiere.				Arbeid som hjelpepleier med psykiatriske pasienter.			16 i -98/99
	Videreutdanning i rehabilitering/habilitering.				Arbeid med rehabilitering/habilitering av mennesker med funksjonshemming.			13 i -98/99
NKS - fjernundervisning. (B)	Videreutdanning i psykiatri for hjelpepleiere.	Ca. 1 år. Deltid.	:	Enten offentlig godkjent hjelpepleier med to års praksis etter endt grunnutdanning, eller omsorgsarbeider med fagbrev og to års praksis etter bestått fagprøve.	Større faglig tyngde i møte med nye utfordringer innen helsefaglig arbeid.	Ja	7.130	:
	Videreutdanning i eldreomsorg for hjelpepleiere.						7.030	
	Videreutdanning i vernepleie for hjelpepleiere.						6.730	

³⁴ Lærebøker er inkludert.

Tabell 5 Oversikt over skoler for kunstutdanning på ulike områder

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster ³⁵	Antall deltakere pr. år
Asker kunsthøgskole. (P)	Kunsthøgskolelig grunnutdanning.	2 år. ³⁶	Elevene tas opp på grunnlag av innsendte oppgaveløsninger.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei.	Ca.45.000	1. år: 23 2. år: 18
Einar Granum kunsthøgskole. (P)	Kunsthøgskolelig grunnutdanning.	2 år. ³⁷	Elevene tas opp på grunnlag av oppgaveløsninger og en skriftlig redegjørelse for hvorfor de ønsker plass ved skolen.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	41.700	1. år: 43 2. år: 27
Kunst og design college. (L)	Grunnutdanning i kunsthøgskole og design.	1 år.	Fullført videregående skole. Inntak på grunnlag av innsendte arbeider, personlig brev og intervju.	Realkompetanse for opptak til høgskoler innen kunst og design.	Ja	21.900	48
Kunsthøgskolen i Bergen. (P)	Kunsthøgskolelig grunnutdanning.	2 år. ³⁸	Må ha fylt 17 år. «Siling» gjennom vurdering av innsendte arbeider, deretter tre dagers opptaksprøve og intervju.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	43.000 ³⁹	1. år: 36. 2. år: 18
Kunsthøgskolen i Rogaland. (P)	Kunsthøgskolelig grunnutdanning.	2 år.	Fylte 17 år innen året. Elevene «siles» på grunnlag av innsendte oppgaveløsninger, deretter tre dagers opptaksprøve og intervju.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	40.000	24
Merkantilt Institutt. (L)	Studietatelieret innen kunst og handverk.	1 år.	Søker bør ha gode tegneferdigheter.	Grunnleggende innføring i de klassiske områdene innen kunst og handverk.	Ja	39.300 ⁴⁰	:

³⁵ Der ikke annet er oppgitt inkluderer skolepengene studiemateriell, men ikke eventuelle obligatoriske studieturer.

³⁶ Elevene må søke opptak hvert år.

³⁷ Elevene må søke opptak hvert år.

³⁸ Elevene må søke opptak hvert år.

³⁹ Inkludert også deler av obligatoriske studieturer.

⁴⁰ Studiemateriell ikke inkludert.

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Mølla kunstscole. (P)	Kunstfaglig grunnutdanning.	2 år.	Elevene tas opp på grunnlag av innsendte oppgaveløsninger.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	40.000	26
Nordland kunst- og filmskole. (L)	Grunnutdanning i kunst- og filmfag.	2 år.	Elevene tas opp på grunnlag av innsendte oppgaveløsninger og personlig brev.	Realkompetanse for opptak til kunst- og filmhøgskoler i inn- og utland.	Ja	4.000	46 i -98/99
Olav Mosebekks tegneskole.	Kunstfaglig grunnutdanning.	15 uker.	Ingen formelle.	Realkomp. for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	16.000	:
		1 år.				28.000	
Oslo tegne- og male skole. (P)	Kunstfaglig grunnutdanning.	2(3) år. ⁴¹	Opptak på grunnlag av innsendte arbeider.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland, eller eget videre arbeid.	Nei	To år: ca. 44.000	1. år: 41 2. år: 31 3. år: 22
Plus-skolen. (P)	1-årig forming/kunst-håndverk.	1 år.	Inntak på grunnlag av innsendte arbeider. Fordel med GK i formingsfag.	Grunnleggende innføring i de klassiske områdene innen kunst og handverk.	Ja	16.000 ⁴²	14
Strykejernet kunst- og maleskole AS. (P)	Kunstfaglig grunnutdanning.	2 år. ⁴³	Inntak på grunnlag av innsendte arbeider.	Realkompetanse for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	Ca. 46.000	40
Ålesund kunstscole. (P)	Kunstfaglig grunnutdanning.	2 år.	Vurdering av innsendte arbeider samt personlig brev. Fordel om søkeren har generell stud.komp	Realkomp. for opptak til kunsthøgskoler i inn- og utland.	Nei	32.000 ⁴⁴	17

Følgende skoler i den overstående tabellen er organisert under *Forum for Kunstfaglig Grunnutdanning*: Asker Kunstscole, Einar Granum Kunstscole, Kunstscolen i Bergen, Kunstscolen i Rogaland, Mølla Kunstscole, Nordland Kunst- og Filmskole, Oslo Tegne og Maleskole, Strykejernet Kunstscole AS og Ålesund Kunstscole. Hvert semester ved disse skolene avsluttes med en semesteroppgave der elevenes innsats og tilegnelse av lærestoff blir evaluert. I kunsthistorie avholdes det skriftlige prøver eller det leveres en skriftlig prosjektoppgave om et valgt emne. Samtlige av disse skolene er godkjent etter privatskoleloven § 3e, bortsett fra Nordland Kunst- og Filmskole som drives fylkeskommunalt.

⁴¹ Elevene må søke opptak hvert år. Spesielt begavede elever kan søke om opptak til et tredje år.

⁴² Studiemateriell ikke inkludert.

⁴³ Elevene må søke opptak hvert år.

⁴⁴ Studiemateriell ikke inkludert.

Tabell 6 Oversikt over bibelskoler - godkjent med tilskudd etter privatskoleloven

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster ⁴⁵	Antall deltakere pr. år
Ansgar bibelskole.	Bibel og disippelskap.	1 år.	Fylle 17 år i opptaksåret og kristent livssyn.	Innføring i bibelfag og praktisk-teologiske og personlighetsdannende fag.	Ja	4.500	9 i -98/99
	Bibel og musikk.		Fylle 17 år i opptaksåret og kristent livssyn. Spille et instrument.	Bibel- og musikkunnskap.			8 i -98/99
	Bibel og tjeneste.	2 år.	Fylle 17 år i opptaksåret, personlig og aktiv kristen, og ha anbefaling fra sin menighet. Søkerens personlige åndelige modenhet blir vektlagt.	Oppøvd evne til å formidle evangeliet i forkynnelse og praktisk tjeneste.		9.000	4 i -98/99
Bergen bibelskole.	«Hoved-kurs».	1 år.	Kristent livssyn. Fylle 18 år i løpet av skoleåret.	Innføring i bibelfag.	Ja	8.500	25 i -98/99
Betelinstituttet i Trondheim.	Bibelskole.	1 år.	Fylt 16 år.	Innføring i bibelfag og evangeliserings- og misjonsarbeid.	Nei	7.500 ⁴⁶	18
Bibelskolen Bildøy Bergen.	Bibel og bymisjon.	1 år.	Fylt 18 år. Personlig kristen.	Bibelkunnskap og trening i evangelisering.	Frivillig ⁴⁷	5.000	8 i -98/99
	Bibel og idrett.			Bibel- og idrettskunnskap. Ledertrening.			10 i -98/99
	Bibel og media.			Bibel- og mediekunnskap.			9 i -98/99
	Bibel og musikk.			Bibel- og musikkunnskap.			19 i -98/99
	Bibel og utrustning			Misjon og aktivt			18

⁴⁵ Dersom ikke annet er oppgitt dekker skolepengene ikke studiemateriell, kost og losji og eventuelt obligatoriske studieturer.

⁴⁶ Inkludert pensumlitteratur.

⁴⁷ Elevene på alle linjene kan ta eksamen i kristendom halvårsenhet - 10 vt. - dersom de ønsker det.

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
				kristenliv.			
Bibelskolen på Fossnes.	Bibelkurs.	1 år.	Fylt 16 år.	Innføring i bibelfag	Nei	Gratis	4 i -98/99
	Bibelkurs høst.	½ år.					
	Bibelkurs vår.	½ år.					
Bibelskolen i Grimstad.	Tro og formidling.	1 år.	Bør ha fylt 18 år. Egenerklæring om helse. Signert omtale av søker fra to personer. Personlig brev.	Lederoppgaver og arbeid i de frivillige kristne organisasjonene og i lokalmenigheten.	Ja	Ca 45.000 ⁴⁸	60
	Drama og evangelisering.			Misjons- og menighetsarbeid, barne og ungdomsarbeid.			
	Musikklinjen.			Kristent sang- og musikkarbeid, lederoppgaver i kor eller musikkgrupper.			
	Diakoni, barn og samfunn.			Basis for fremtidig sosialarbeid og diakoni.			
Bibelskolen i Oslo kristne senter.	Wordline.	1 år.	Må ha fylt 18 år.	Grunnleggende innføring i kristen tro og tjeneste.	Nei	9.250	67
	Frontline.		Mellom 16 og 19 år.				
Bibelinstituttet Smyrna	Bibellinja.	1 år.	Anbefaling fra forstander i menighet. Fylt 17 år.	Bibelkunnskap.	Nei	20.100	5
	Tjenestelinja.			Bibelkunnskap/praktisk tjeneste.			
Evangelisk bibel seminar Østerbo.	Bibellinjen.	1 år.	Ingen spesielle.	Innføring i bibelfag.	Nei	4.500	50
	Formingslinjen.			Innføring i formingsfag.			
Filadelfia bibelskole Oslo.	Ettårig studie i kristen tjeneste.	1 år.	Fylle 18 år i løpet av skoleåret	Grunnleggende innføring i kristen tro og tjeneste.	Ja	10.000 ⁴⁹	10
	Kristent lederskap.		Bygger på ettårig bibelskole.	Forutsetninger for kristent lederskap.		10.000	

⁴⁸ Inkludert materiell, skoletur, kost og losji.⁴⁹ Inkluderer pensumlitteratur.

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Fjellhaug skoler.	Bibel og formidling.	1 år.	Kristent livssyn og attest fra kristen leder.	Bibelkunnskap og formidlings- og lederforutsetninger.	Nei	3.100	12
	Bibel, idrett og friluftsliv.	1 år.		Bibelkunnskap og kjennskap til over 15 ulike idretter.			39
	Bibel og musikk.	1 år.		Bibelkunnskap og forutsetninger for kristent musikkarbeid.			31
	Bibel og studie.	1 år.	Som de tre foregående linjer - i tillegg generell stud.komp.	Grunnleggende bibel- og kulturkunnskap.	Valgfri. ⁵⁰	3.100	37
Fjellheim bibelskole.	Ettårig bibellinje.	1 år.	Må ha fylt 18 år.	Bibelkunnskap og dyktiggjøring til arbeid i de frivillige kristne organisasjonene og i lokalmenigheten.	Ja	1.600	2
	Halvårig bibellinje.	½ år.				800	6
Fjelltun bibelskole.	Ettårig bibellinje.	1 år.	Må ha fylt 18 år. Må være bekjennende kristen. Attest fra kristen leder som kjenner søkeren.	Bibelkunnskap.	Ja	Ca. 8.500	8
	Halvårig bibellinje	½ år.				Ca. 5.000	2
Frikirkens studiesenter.	Ungdommens misjonsutsending.	1 år.	Fylt 17 år.	Kunnskap om misjonsarbeid.	Nei	4.700	8 i -98/99
	Halvårig bibelskole.	½ år.				2.700	
	Ettårig bibelskole.	1 år.				4.700	

⁵⁰ Elevene kan melde seg opp til eksamen i ex.phil. og ex.fac. - 10 vt.

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Gå ut senteret.	Misjonærlinje.	1 år.	Fylt 18 år og bekjennende kristen.	Forberedelse for tverrkulturell tjeneste som misjonær.	Nei	6.900	9 i -98/99
	Temalinje.	1 år.		Trening i evangelisering.			18 i -98/99
	Tverrkulturell kommunikasjon.			Kunnskap om språk, kultur og religion i et fremmed land.			
Indremisjons-selskapets bibelskole i Oslo.	Bibel- og tjenestelinjen.	½ år.	Må ha fylt 18 år før skolen begynner. Kristent livssyn. Personlig egnethet.	Bibelkunnskap og innsikt i sentrale deler av kristen tro.	Ja	Ca. 5.600 ⁵¹	28
		1 år. ⁵²	Bygger på første semester bibel- og tjenestelinjen.	Dyktiggjøre studentene til aktiv tjeneste.		10.300	
	Musikklinjen.	1(2) år. ⁵³	Må ha fylt 18 år før skolen begynner. Kristent livssyn. Personlig egnethet. Eleven bør ha bakgrunn fra arbeid med musikk.	Forutsetninger for aktiv innsats i kristne sammenhenger som instruktør, leder eller utøver. Grunnlag for videre musikkstudier.	13.700 ⁵⁴ (27.400)	36	
Lagets bibel- og evangeliesenter - Hald.	Tro og tanke.	1 år.	Må ha fylt 18 år. To søknadsattester fra voksne personer.	Innføring i troens tankemessige sider. Grunnlag for høgskolestudier.			Frivillig. ⁵⁵
	Tro og tjeneste.			Forutsetninger for lederoppgaver i kristne sammenhenger.	Ca. 16		

⁵¹ Prisene på bibelskolen inkluderer reise på studieturer innenlands.

⁵² Her finnes det to varianter: 1) «Utrustning og tjeneste», et praktisk rettet studium for kristent lederskap - gir ikke formell komp. i høgskolesammenheng. 2) «Kristendoms-kunnskap», et mer teoretisk rettet studium der elevene går opp til eksamen i *kristendoms-kunnskap grunnfag*. I tillegg inneholder studiet mer praktisk orienterte bibelskolefag.

⁵³ Ett påbygningsår på musikklinjen fører fram til *musikk grunnfag* eller *uspesifisert mellomfag*.

⁵⁴ Inkluderer individualundervisning på musikkinstrument.

⁵⁵ Alle linjene kan etter ønske kombineres med eksamen ved høgskole. Dette kan f.eks. gjelde fag som kristendoms-kunnskap og ex.phil.

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Antall deltakere pr. år
Lagets bibel- og evangeliesenter - Hald forts.	Internasjonal linje.	1 år.	Må ha fylt 20 år. Generell studiekomp. To søknadsattester fra voksne personer.	Innføring og trening i evangelisering og bistandsarbeid.	Frivillig.	4.000	Ca. 16
Levende ord bibelskole, Bergen.	Bibelskole.	2 år. ⁵⁶	Må fylle 18 år iløpet av første skoleår og ha kristen livsførsel.	Bibelkunnskap og innsikt i sentrale deler av kristen tro.	Ja	Ett år: 8.750 ⁵⁷	106
Menighetsbibelskolen i Sandefjord.	Bibelskole med multimedia.	1 år.	Kristent livssyn og kristen livsførsel.	Bibelkunnskap. Grunnleggende ferdigheter i bruk av multimedia og Internett.	Nei	Gratis. ⁵⁸	11 i 1998/99
	Bibelskole med skoleteam.			Bibelkunnskap. Trening i å presentere evangeliet i en klasesituasjon.			
	Bibelskole med diakonalt arbeid.			Bibelkunnskap. Trening i praktisk omsorgsarbeid.			
	Bibelstudium.			Bibelkunnskap.			
Romerike bibeltrening senter.	Media og kommunikasjon.	1 år.		Bibelkunnskap. Kunnskap om media, markedsføring og kommunikasjon.	Nei	4.500	11
	Skoleteam.			Bibelkunnskap. Trening i formidling.			
Salemskolen.	Bibelskole.	1 år.	Må være fylt 16 år.	Bibelkunnskap og innsikt i sentrale deler av kristen tro.	Nei	6.000	12
Sentermenighetens bibelskole.	Bibelskole.	1 år.	Bekjennende kristen.		Nei	Gratis. ⁶⁰	7

⁵⁶ Elevene må søke på nytt om opptak til 2. året.

⁵⁷ Inkludert pensumlitteratur.

⁵⁸ Elevene må betale for eventuell kost og losji.

⁵⁹ Samarbeid med ICI University.

⁶⁰ Eleven må betale deler av utgifter til skoletur selv.

Tabell 7 Oversikt over opplæring i regi av bransjer

Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid i timer	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Hele studiet koster	Hvem betaler studiet	Antall deltakere pr. år
Arkivakademiet. ⁶¹	Semesterenhet i arkiv- og informasjonsforvaltning.	1 år. Deltid.	Ca.700	En viss erfaring fra arkivarbeid.	Kunnskap om arkivdanning.	Ja	23.500	Elev eller/og arbeidsgiver	65
Det Norske Shippingakademi. ⁶²	Advanced Program.	½ år. Deltid.	Ca. 250	Noen års praksis innen shipping.	Grunnlag for profesjonell videreutvikling innen sentrale shippingemner.	Ja	30.000	Elev eller/og arbeidsgiver	Max 25
Fagskolen for bok og papir. ⁶⁵ (P)	Fagutdanning for bok- og papirbransjen.	Ca 1 år. ⁶³	:	Minimum ett års praksis fra bok- eller papirhandel. Søkere med kurs fra videregående skole og ansettelse hos medlem av bransjens foreninger blir foretrukket.	Kunnskap om litteratur og bok og papirbransjen.	Ja	13.500 ⁶⁴	Elev eller/og arbeidsgiver	20
Grafisk institutt. ⁶⁶	Desktop Publishing.	11 uker.	Ca. 300	Ingen formelle.	Arbeid med Desktop Publishing.	Ja	30.000/ 18.000 ⁶⁷	Elev eller/og arbeidsgiver	8
PIL-skolen. ⁶⁸	Ledelseskurs.	Ca. 1 år. ⁶⁹	:	Ansatte i lederstillinger, eller som er aktuelle for lederstillinger.	Ledelse innen prosessindustrien	Ja	Ca. 37.100	Elev eller/og arbeidsgiver	:

⁶¹ Arkivakademiet er en stiftelse opprettet av Norsk Arkivråd i samarbeid med riksarkivaren.

⁶² Det Norske Shippingakademi er en frittstående stiftelse etablert av Norges Rederiforbund.

⁶³ Opplæringen gjennomføres delvis som brevundervisning.

⁶⁴ Utgifter til bøker og studietur er inkludert.

⁶⁵ Fagskolen for Bok og Papir er en stiftelse etablert av Den norske Bokhandlerforening og Norske Papirhandleres Landsforbund.

⁶⁶ Grafisk institutt er stiftet av arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene i bransjen.

⁶⁷ 40% rabatt for medlemmer av Grafisk Utdanningsfond.

⁶⁸ PIL-skolen er en avdeling i Prosessindustriens Landsforening som utvikler og gjennomfører kurs.

⁶⁹ Opplæringen gjennomføres delvis som brevundervisning.

Tabell 8 Oversikt over offentlig etatsopplæring

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Antall deltakere pr. år
Forsvaret.	Befalsskolen.	Grunnleggende befalsutdanning.	1 år. ⁷⁰	:	VK II - Alle studieretninger/fagbrev. Alder mellom 18 og 30 år. God vandel og helse. Beståtte opptaksprøver.	Sersjant. ⁷¹	Ja	2.204 i 1998
Sivile tryggingfag.	Tollskolen.	Tollvesenets grunnutdanning.	2 ½ år. ⁷²	27-30 mnd.	Ikke over 30 år. Bestått eksamen fra videregående skole allmenne fag eller øk/adm. med to fremmedspråk. ⁷³	Tollinspektør.	Ja	Nivå I: 63 Nivå II: 64 i 1998
		Etatsspesifikk tollrevisorutdanning.	4 mnd.	:	Tollinspektører som har tatt BI Fjernundervisning. ⁷⁴	Tollrevisor.	Ja	15 i 1998
	Kriminalomsorgens utdanningssenter - Fengselskolen.	Fengselsbetjentutdanningen.	2 år. ⁷⁵	:	Generell stud. komp. eller annen relevant utd. og yrkeserfaring. ⁷⁶ Alder mellom 21 og 35 år. Bestått fysisk test. God helse og vandel. ⁷⁷ Ett års praksis fra arbeidslivet.	Fengselsbetjent.	Ja	96

⁷⁰ Etter fullført utdanning kommer ett års pliktjeneste.

⁷¹ Utskrevet fenrik etter ett års pliktjeneste.

⁷² Etter fullført utdanning kommer to års pliktjeneste.

⁷³ Pga. satsing på generell kompetanseheving innenfor etaten er det ønskelig at søkerne har 2-årig høgskole med relevant fagkrets.

⁷⁴ Generelle regnskaps- og revisorfag blir tatt i regi av BI fjernundervisningen (10 vektall).

⁷⁵ Etter fullført utdanning kommer ett års pliktjeneste.

⁷⁶ Følgende fag fra allmennfaglig studieretning må dokumenteres: norsk, engelsk og samfunnslære.

⁷⁷ Politiattest må framlegges.

Fagfelt	Lærested	Utdanning	Studiets varighet	Studietid	Inntakskrav	Hvilken kompetanse studiet gir	Avsluttende eksamen	Antall deltakere pr. år
Sivile tryggingsfag forts.	Brannskolen.	Yrkesutdanning.	2 år	:	Dokumentert god helse gjennom helseattest. Fysisk test. Tåle psykiske påkjenninger.	Brannkonstabel.	Ja	112 i 1998
		Lederutdanning.	2 ½ mnd.		Gjennomført yrkesutdanning som brannkonstabel. Deltakerne bør ha minimum 4-5 års praksis som fast ansatt brannkonstabel i yrkeskorps.	Brannbefal/brannsjef.		91 i 1998 (Nivå III)
Transport og kommunikasjon.	NSB skolen.	Lokomotivførerutdanning.	1 ½ år	Ca 16 mnd.	Være fylt 20 år. Ha avtjent eventuell verneplikt. To år med elektrofag på videregående skole, eller tre år på allmennfaglig stud.retn.	Lokomotivfører.	Ja	30 i 1998
	Postens opplæring, desentralisert.	Postens grunnopplæring.	Ca. ½ år.	:	Fortrinnsvis fullført 3-årig vgs.	Postmedarbeider.	Ja	:

Tabell 9 Historisk oversikt over antall elever i videregående skoler ellers (utenfor lov om videregående opplæring)**Antall elever etter fagfelt 1985-1992**

Fagfelt	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Estetiske fag	35	33	152	339	399	397	371	376
Adm. og økonomi	353	380	251	795	1.790	1.763	2.163	1.573
Industri, håndverk, naturvitenskap og teknikk	307	307	214	204	195	209	205	140
Samferdsel	1.373	1.515	1.064	1.043	564	522	521	106
Sivile tryggingfag	284	364	497	579	755	965	404	284
Befalsskoler	1.873	2.177	2.053	1.894	1.910	2.414	2.337	1.859
Andre	1.046	1.473	830	958	1.250	1.616	1.649	1.858
I alt	5.271	6.249	5.061	5.812	6.863	7.886	7.650	6.196

Antall elever etter fagfelt 1993-97

Fagfelt	1993	1994	1995	1996	1997
Humaniora og estetikk	1.815	2.006	1.904	2.183	1.855
Undervisning	125	139	76	55	78
Administrasjon og økonomi	3.728	2.993	2.985	2.781	3.410
Industri, håndverk, naturvitenskap og teknikk	699	786	877	894	1.221
Samferdsel	1.074	872	1.017	1.023	670
Helsefag	693	823	759	756	986
Jordbruk, skogbruk og fiske	1.665	1.212	1.170	1.132	966
Tjenesteyting og forsvar	2.546	2.343	2.593	2.338	2.688
I alt	12.345	11.174	11.381	11.162	11.874

Kilder

1985-1992 Statistisk sentralbyrå utdanningsstatistikk.
 Videregående skoler:
 1985 NOS B728 tabell 13; 1986 NOS B801 tabell 13;
 1987 NOS B861 tabell 13; 1988 NOS B912 tabell 17;
 1989 NOS B984 tabell 17;
 1990 og 1991 NOS C72 tabell 6; 1992 NOS C139 tabell 6.

1993-1997 Spesialtabeller bestilt fra Statistisk sentralbyrå.

Tabell 10 Antall elever i kurs etter klasstrinn i teknisk fagskole høsten 1997

Tekst	Nuskode	Kl.trinn	Elever
Teknisk fagskole i alt			3725
Tek.fsk, automatiseringsteknikk	455550	11	73
Tek.fsk, automatiseringsteknikk	455550	12	93
Tek.fsk, boreteknisk linje, 1. år	456902	11	57
Tek.fsk, boreteknisk linje, 2. år	456908	12	48
Tek.fsk, databehandl., øk. og adm.	441902	12	18
Tek.fsk, drifttekn. m/fagr f/kon	459213	12	9
Tek.fsk, for elkraftteknikk	455403	11	272
Tek.fsk, for elkraftteknikk	455403	12	266
Tek.fsk, husbygging og anlegg	456006	11	47
Tek.fsk, husbygging og anlegg	456006	12	5
Tek.fsk, husbyggingsteknikk	456807	11	132
Tek.fsk, husbyggingsteknikk	456807	12	177
Tek.fsk, linje for bil-motorteknikk	453112	11	89
Tek.fsk, linje for bil-motorteknikk	453112	12	85
Tek.fsk, linje for anleggsteknikk	456903	11	139
Tek.fsk, linje for anleggsteknikk	456903	12	145
Tek.fsk, linje for driftsteknikk	459215	11	13
Tek.fsk, linje for driftsteknikk	459215	12	8
Tek.fsk, linje for elektronikk	455520	11	293
Tek.fsk, linje for elektronikk	455520	12	339
Tek.fsk, linje for treteknikk	456008	11	14
Tek.fsk, linje for treteknikk	456008	12	9
Tek.fsk, linje for vvs-teknikk	454410	11	12
Tek.fsk, linje for vvs-teknikk	454410	12	20
Tek.fsk, næringsmiddellinje	458501	11	67
Tek.fsk, næringsmiddellinje	458501	12	40
Tekst	Nuskode	Kl.trinn	Elever

Tek.fsk, prosesstekn. linje	459210	11	59
Tek.fsk, prosesstekn. linje	459210	12	58
Tek.fsk, påbygning øk-adm.	541112	13	33
Tek.fsk, 3-årig linje f/drift.teknikk	555408	12	19
Tek.fsk, 3-årig linje f/drift.teknikk	555408	13	13
Teknisk fagskole	450006	11	81
Tek.fsk, EDB-linje	455525	11	8
Tek.fsk, EDB-linje	455525	12	8
Tek.fsk, kjemiteknikk	459105	11	16
Tek.fsk, kjemiteknikk	459105	12	12
Tek.fsk, maskinteknikk	453809	11	446
Tek.fsk, maskinteknikk	453809	12	326
Tek.fsk, mekatronikk	455555	11	35
Tek.fsk, mekatronikk	455555	12	20
Tek.fsk, sveiseteknisk linje	454602	11	27
Tek.fsk, sveiseteknisk linje	454602	12	42
Tek.fsk, transportteknikk	469203	11	29
Tek.fsk, transportteknikk	469203	12	23

